

Ա. Չառլշյան

Դավթուրյանի
Չեռնարկ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԿՈՒԼՏՈՒՐԱՅԻ ՄԻՆԻՍՏՐՈՒԹՅԱՆ ԿԱԴՐԵՐԻ ԵՎ
ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԲԱԺԻՆ

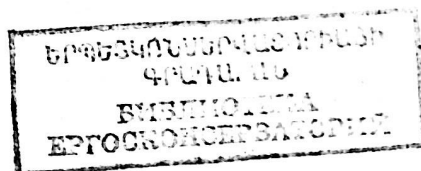
Ալեքսանդր Չառլշյան

Թավջութակի Չեռնարկ

ԵՐԿՐՈՐԴ, ԼՐԱՅԿԱԾ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

«ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐՈՂ» ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ, ԵՐԵՎԱՆ 1985

22580

ԳՄՐ 85.245

2 295

խմբագիր՝ ԶԱՐԵԶ ՍԱՐԳՍՅԱՆ

2 $\frac{4905000000}{705 (01) 84}$ 268 84 ձ»

ՀԵՂԻՆԱԿԻ ԿՈՂՄԻՑ

Ձեռնարկը կազմելիս հեղինակը նպատակ է ունեցել մեր հանրապետության երաժշտական դպրոցների (1—10-րդ դասարաններ) թավջութակի ուսուցիչներին օգնել որոշ մեթոդական ցուցումներով, ինչպես նաև լրացնել առ այսօր մեզանում գոյություն ունեցող մանկավարժական նվագաջանկը հայկական ստեղծագործություններով: Մանուկների երաժշտական դաստիարակությունը ազգային երաժշտության նմուշների հիման վրա անժխտելի կարևորություն ունի և, անշուշտ, այդպիսի ուսուցումը անհրաժեշտ կերպով կլայնացնի մեր սաների երաժշտական մտահորիզոնը, ուսումնառությունը կդարձնի ավելի մատչելի: Կարծում ենք, որ եղած մյուս՝ ոչ հայկական դասընթացների կողքին սույն ձեռնարկը ևս պիտանի կլինի մեր աշակերտության համար:

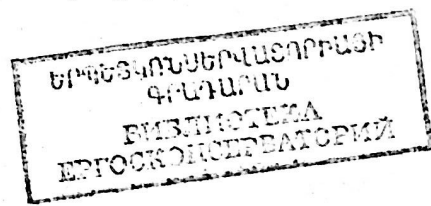
ԱՌԱՋԱԲԱՆ

Թավջութակի նախնական ձևերը հանդես են եկել դեռևս XV—XVI դարերում որպես ժողովրդական գործիքներ: Հետագայում դրանք փոփոխվել ու կատարելագործվել են: XVI—XVII դարերում թավջութակներ են ստեղծել իտալացի վարպետներ Գասպար Դասալոն, Ջովանի Մաջինին, Անդրե Ամատին: Թավջութակի պատրաստման գործում բարձրագույն կատարելության են հասել հիանալի վարպետներ Նիկոլո Ամատին, Անդրե Գվարներին, Անտոնիո Ստրադիվարիուսը:

Թավջութակներ պատրաստել են ոչ միայն Իտալիայում, այլև Ֆրանսիայում, Գերմանիայում, Չեխոսլովակիայում, Ռուսաստանում: Մեր ժամանակներում հայ վարպետները և՛ Կ. Չիլինգարյանը, Շ. Երիցյանը, Հ. Երիցյանը, Էդ. Ղազարյանը և ուրիշներ թավջութակներ են պատրաստել:

Սկզբնական շրջանում թավջութակը ունեցել է ավելի մեծ չափեր, քան այժմ, օգտագործվել է նվագախմբում, անսամբլներում՝ մեծ մասամբ կատարելով բասի մասնանվագը:

Թավջութակի այժմյան չափերը ստեղծել է Անտոնիո Ստրադիվարիուսը՝ XVII դարի սկզբին:

Մինչև անցյալ դարի վերջերը թավջութակը հենաձող չի ունեցել, կատարողները գործիքը բռնել են հիմնականում ծնկներով, և դա շատ մեծ դժվարություններ է առաջացրել նվագելիս: Միայն XIX դարի վերջերին, երբ առաջին անգամ սկսել են օգտագործել հենաձողը, թավջութակի տեխնիկական և հնչերանգային արտահայտչականությունը ավելի կատարելագործելու մեծ հնարավորություն է ստեղծվել, և կարճ ժամանակում թավջութակն իր կարևոր տեղն է գրավել ոչ միայն սիմֆոնիկ նվագախմբերում, անսամբլներում, այլև մենահամերգներում՝ դաշնամուրին և ջութակին համահավասար:

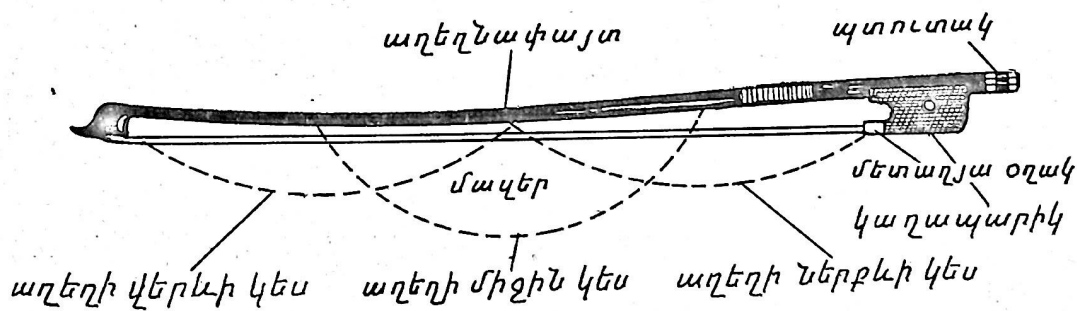
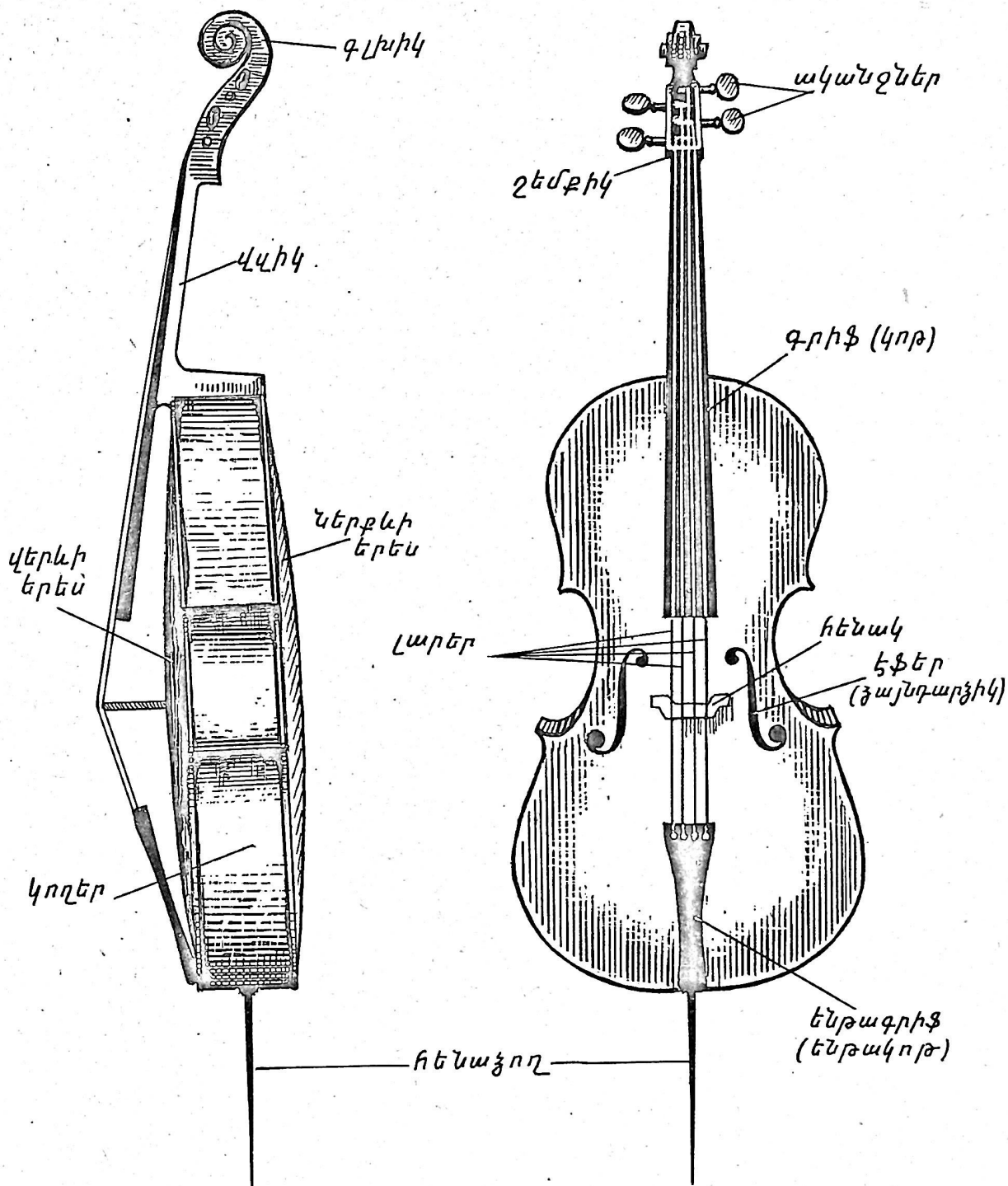
Թավջութակի համար երկեր հորինել են Բախը, Բեթհովենը, Շումանը, Սեն-Սանսը, Դվորժակը, Չայկովսկին, Ռախմանինովը, Պրոկոֆևը, Շոստակովիչը, Խաչատրյանը, Բաբաջանյանը և ուրիշ շատերը: Հին վարպետներից նշանավոր թավջութակահարներ Դ. Գաբրիելին, Մ. Բ. Բերտոն, Լ. Բոկկերինին, Ժ. Բրեվալը, Բ. Ռոմբերգը, Ֆ. Սերվեն, Ա. Պիատտին թողել են հիանալի ստեղծագործական ժառանգություն:

XX դարի չգերազանցված, մեծագույն թավջութակահարը իսպանացի Պաբլո Կազալսն էր: Մեր դարի ականավոր վարպետներից են՝ Գ. Կասսադոն, Գ. Պյատիգորսկին, Մ. Սադլոն, Դ. Ալեքսանյանը, Ս. Կնուշկիցկին, Դ. Շաֆրանը և ուրիշներ:

4. Դավիդովը՝ անցյալ դարի նշանավոր թավջութակահարներից մեկը, ռուսական թավջութակի դպրոցի հիմնադիրը, թավջութակի համար գրել է կոնցերտներ, պիեսներ և ստեղծել թավջութակի հիանալի դպրոց, որի շնորհիվ Ռուսաստանը տվել է բազում առաջնակարգ թավջութակահարներ: Այդ դպրոցով իրենց սաներին դաստիարակել են շատ և շատ ուսուցիչներ, այդ թվում տաղանդավոր մանկավարժներ, Մոսկվայում պրոֆ. Ս. Կոզլուպովը, Լենինգրադում պրոֆ. Ալ. Շտրիմերը, Թբիլիսիում պրոֆ. Կ. Մինյար-Բելորուչևը, որոնց մոտ ուսանել են նաև հայ թավջութակահարներ Ս. Ասլամազյանը, Ա. Այվազյանը, Մ. Մալունցյանը, Կ. Խիզանյանը, Ա. Գեորգիանը, Գ. Ադամյանը, Լ. Գրիգորյանը, Գ. Թալալյանը, Ե. Հարությունյանը, Զ. Սարգսյանը և ձեռնարկիս հեղինակը:

Հայաստանում վերջին տարիներին թավջութակի արվեստը հասել է մեծ հաջողության և նշանակալից զարգացման: Երևանյան սաներից շատերն այսօր զանազան մրցանակաբաշխությունների դափնեկիրներ են՝ Մ. Աբրահամյանը, Յու. Եդիգարյանը, Ֆ. Սիմոնյանը, Վ. Սարաջյանը, Ս. Բագրատունին, Վ. Բարթիկյանը Լ. Մուրադյանը և ուրիշներ:

ԱԼ. ՉԱՌԻՇՅԱՆ

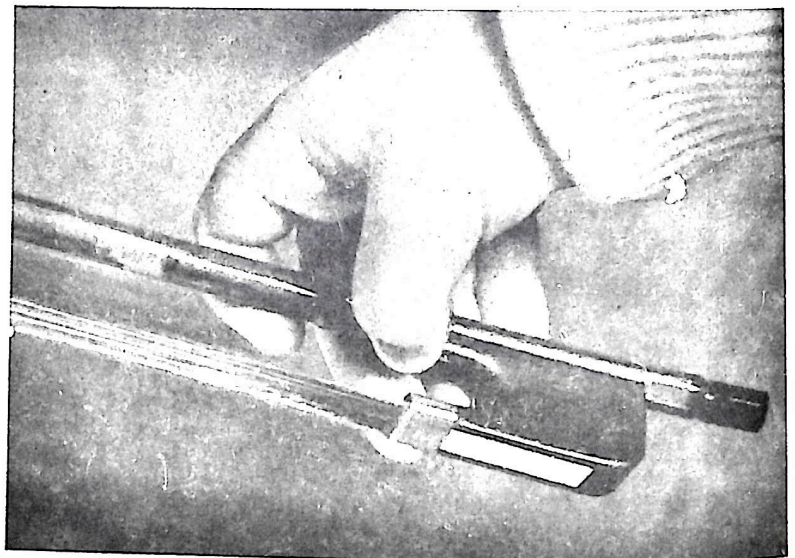
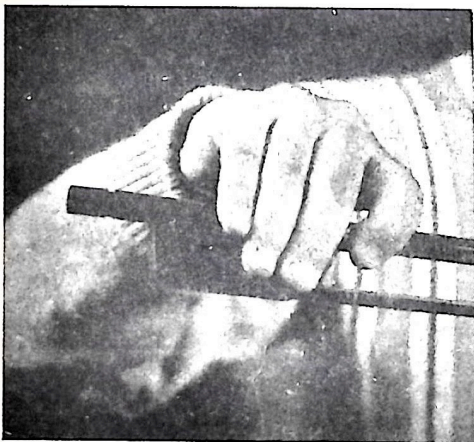
ԳՈՐԾԻՔԻ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Աշակերտին հարմար գործիք պետք է ընտրել նրա տարիքին և ֆիզիկական տվյալներին համապատասխան: Ըստ տարիքի, գործիքի մոտավոր չափերն են՝ 7—8 տարեկանի համար՝ $1/8$ չափ, 9—10 տարեկանի համար՝ $1/4$ չափ, 11—12 տարեկանի համար՝ $1/2$ չափ, 14—15 տարեկանի համար՝ $3/4$ չափ, իսկ 15 տարեկանից հետո կարելի է վերցնել լրիվ գործիք: Լինում են և բացառություններ՝ այդ դեպքում պետք է վարվել ըստ սովորողի ֆիզիկական տվյալների:

ԱՂԵՂԸ ԲՈՆԵԼՈՒ ԵՂԱՆԱԿԸ

Աղեղը բռնելու ձևը ցուցադրելու համար հարկավոր է աշակերտի աջ ձեռքի դաստակը շրջել աջ, աղեղը հպել մատներին այնպես, որ բուռ մատն իր վերջավորության աջ անկյունով հենվի թե՛ աղեղնափայտին, թե՛ կաղապարիկին: Միջնամատը պառկեցնել աղեղնափայտին, մատնածայրի ձախ անկյունը հպելով երկաթյա օղակին, ապա հաջորդաբար դնել և մյուս մատները՝ կողք կողքի:

Ցուցամատը՝ կարևորագույն մատը, պետք է առաջին և երկրորդ հոդերի միջնամատով (ֆալանգ) հպել աղեղնափայտին՝ միջնամատից մի փոքր հեռու: Երբ արդեն բոլոր մատները դասավորված են, հարկավոր է շրջել դաստակը դեպի ձախ՝ ձեռքին տալով ելման դիրք: Աղեղը բռնելիս հաճախ նկատվում է դաստակի լարված վիճակ. դրանից խուսափելու համար անհրաժեշտ է դաստակը աղեղի հետ միասին շարժման մեջ դնել վեր և վար ուղղությամբ: Եթե աղեղը ծանր է աշակերտի համար, նույն վարժությունը կարելի է կրկնել աղեղի ծայրը հենելով ձախ ձեռքին: Այս վարժությունը պետք է կատարել մի քանի անգամ, ընդմիջումներով՝ ձեռքին հանգիստ տալով:

ԳՈՐԾԻՔԻ ԴԻՐՔԸ, ԱՅՆ ԲՈՆԵԼՈՒ ԵՂԱՆԱԿԸ

Աշակերտը պիտի նստի աթոռի ծայրին, թավջութակը հենաձողով հենի գետնին, ծնկներով գրկի գործիքի կողմասերը՝ ձայնադարձիկների (էֆերի) կտրվածքների մոտ, և մի փոքր աջ թեքելով գործիքը, այն հենի կրծքին:

Այսպիսով, գործիքը բռնելը իրականացվում է երեք հենման կետերի շնորհիվ: Հենման կետերից հիմնականը՝ հենաձողը, անշարժ է, իսկ մյուս երկուսը՝ նվագողի ոտքերը և կուրծքը, նվագի ընթացքում շարժման մեջ են:

ԱՂԵՂԻ ՇԱՐԺՈՒՄԸ

Երբ աշակերտը արդեն գիտի աղեղը և գործիքը բռնել, պետք է ուսուցանել աղեղը լարին հպելու և այն շարժելու եղանակը: Ստուգելով բութ և մյուս մատների դիրքի ճշտությունը, աջ ձեռքի դաստակը աղեղով հանդերձ պետք է դնել լարի վրա՝ հենակի և կոթի միջև եղած տարածության կենտրոնում: Աղեղը, բոլոր մազերով, պիտի հպվի լարին: Աղեղի շարժման ուղղությունը կարգավորվում է ինչպես ամբողջ ձեռքի, նույնպես և դաստակի միջոցով: Դաստակը աղեղի ներքևի մասում պիտի լինի ոչ շատ բարձր, մի փոքր կլորացված. նրա բարձրությունը պետք է հավասարվի արմուկների բարձրությանը:

Ներքև ձգելիս աղեղը պետք է ընթանա հանգիստ՝ հենակին զուգահեռ: Այս կապակցությամբ պիտի պահանջել հետևյալը. աջ ձեռքի բազուկը բացել մինչև աղեղի կեսը, որից հետո դադարեցնել նախաբազուկի շարժումը, այնուհետև շարունակել բազուկի շարժումը դեպի ներքև՝ մինչև թևի լրիվ բացվելը:

Աղեղի ընթացքի ժամանակ դաստակը աղեղնափայտի վրա շրջված պետք է լինի մի փոքր դեպի ձախ, հենվելով հիմնականում ցուցամատի և միջնամատի վրա:

Անհրաժեշտ է վարժեցնել ձեռքը շարժման գործողության տարբերակման, այսինքն՝ աղեղի վերևի կեսում նվագել տալ հիմնականում բազուկի օգնությամբ, իսկ ներքևի մասում՝ ամբողջ ձեռքի: Աղեղի շարժման ժամանակ պահանջվում է դաստակի կատարյալ ազատություն. սա նշանակում է դաստակի վրա ավելորդ ուժ չգործադրել, այն չսեղմել ու չքարացնել:

ՊԱՅՄԱՆԱԿԱՆ ՆՇԱՆՆԵՐ

- П — Աղեղի շարժումը դեպի ներքև
 V — Աղեղի շարժումը դեպի վերև
 Ա — Ամբողջ աղեղ
 ՎԿ — Վերին կես
 Մ — Միջին մաս
 ՆԿ — Ներքևի կես
 Դ — Մատը պահել լարի վրա
 П — Մատը դնել միաժամանակ երկու լարի վրա:

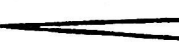
Adagio	(ադաջո) դանդաղ
Allegro	(ալլեգրո) կենսուրախ, աշխույժ
Allegretto	(ալլեգրետտո) պակաս դանդաղ քան Allegro
A moll	յա մինոր
A dur	յա մաժոր
Andante	(անդանտե) սովորական քայլվածքով, դանդաղորեն
Andantino	(անդանտինո) ավելի արագ քան Andante
Ardito	(արդիտո) խիզախ
Animato	(անիմատո) ոգևորված
A tempo	(ա տեմպո) նույն տեմպով
B dur	սի բեմոլ մաժոր
B moll	սի բեմոլ մինոր
Brillante	(բրիլլանտե) փայլուն
Cantabile	(կանտաբիլե) երգային
Corda	(կորդա) լար
Des	ռե բեմոլ
D dur	ռե մաժոր
D moll	ռե մինոր
Detaché	(դետաշե) առանձնացնելով
Dolce	(դոլչե) քնքուշ
E dur	մի մաժոր
E moll	մի մինոր
Es	մի բեմոլ
Espressione	(էսպրեսիոնե) արտահայտություն
Es dur	մի բեմոլ մաժոր
Fis	ֆա դիեզ
F dur	ֆա մաժոր
F moll	ֆա մինոր
Fine	(ֆինե) վերջ
Forte	(ֆորտե) ուժգին

G dur	սուլ մաժոր
G moll	սուլ մինոր
Ges	սուլ բեմոլ
Gis	սուլ դիեզ
Grave	(գրավե) ծանր, ամենադանդաղ տեմպ
Grazioso	(գրացիոզո) նրբագեղ
H moll	սի մինոր
H dur	սի մաժոր
Largo	(լարգո) շատ դանդաղ տեմպ. ավելի արագ քան Grave
Leggero, Leggiero	(լեջջերո, լեջջիերո) թեթև
Lento	(լենտո) դանդաղեցրած տեմպ. ավելի արագ քան Largo
Marcato	(մարկատո) շեշտելով, ընդգծելով
Mobile	(մոբիլե) շարժուն
Moderato	(մոդերատո) չափավոր տեմպ
Molto	(մոլտո) շատ
Piú	(պիու) ավելի
Pizzicato	(պիցցիկատո) կամիթով նվագել
Poco a poco	(պոկո ա պոկո) հետզհետե
Presto	(պրեստո) ավելի արագ քան Allegro
Ritardando	(ռիտարդանդո) դանդաղեցնելով
Rubato	(ռուբատո) համեմատաբար ազատ տեմպ
Saltando	(սալտանդո) աղեղի թռիչք
Sempre	(սեմպրե) միշտ
Solo	(սոլո) մեներգ, մենակատարում
Sordino	(սորդինո) մեղմոց
Staccato	(ստակկատո) ընդհատ
Subito	(սուբիտո) իսկույն
Stringendo	(ստրինջենդո) արագացնելով
Tranguillo	(տրանգուիլլո) հանդարտ
Viola	(վիոլա) ալտ
Violino	(վիոլինո) ջութակ
Violoncello	(վիոլոնչելլո) թավջութակ
Vivace	(վիվաչե) արագ

ԴԻՆԱՄԻԿ (ՈՒՃԱՅԻՆ) ՆՇԱՆՆԵՐ

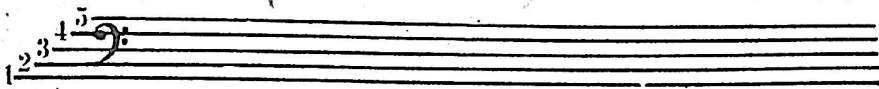
Forte — Ուժեղ

Piano — Մեղմ

Crescendo Հետզհետե ուժեղացում

Diminuendo Հետզհետե թուլացում

Աշակերտին պետք է ծանոթացնել բասի բանալուն, սովորեցնել նրանով գրվող ձայնանիշերը՝ սկսած մեծ օկտավայի դո-ից մինչև առաջին օկտավայի ռե-ն:

Թավջութակի լարերը լարվում են մաքուր կվինտա ինտերվալով և գրվում են հետևյալ կերպ.

Սա ռե սոլ դո

I լար II լար III լար IV լար

ԳԾԵՐԻ ՎՐԱ ԳՐՎՈՂ ՆՈՏԱՆԵՐԸ

սոլ սի ռե ֆա Սա

ԳԾԱՄԻՋՈՒՄ ԳՐՎՈՂ ՆՈՏԱՆԵՐԸ

Սա դո մի սոլ

ՀԼԳԱԳԾԻ ՆԵՐՔԵՎՈՒՄ ԵՎ ՆԵՐՔԵՎԻ ՕԺԱՆԴԱԿ ԳԾԵՐԻ ՎԵՐԵՎՈՒՄ ԳՐՎՈՂ ՆՈՏԱՆԵՐԸ

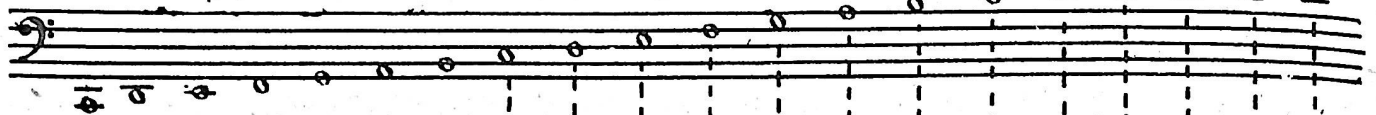
ֆա սի մի ռե դո

ՎԵՐԵՎԻ ՕԺԱՆԴԱԿ ԳԾԵՐԻ ՆՈՏԱՆԵՐԸ

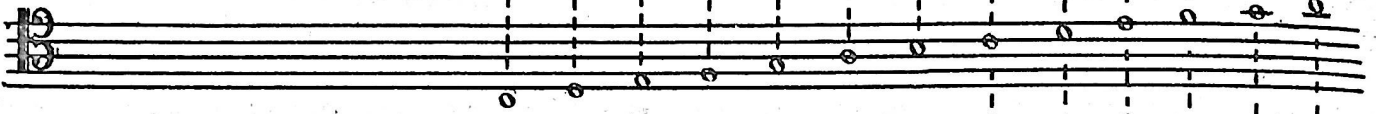
դո ռե

ԲԱՍԻ ԲԱՆԱԼԻ

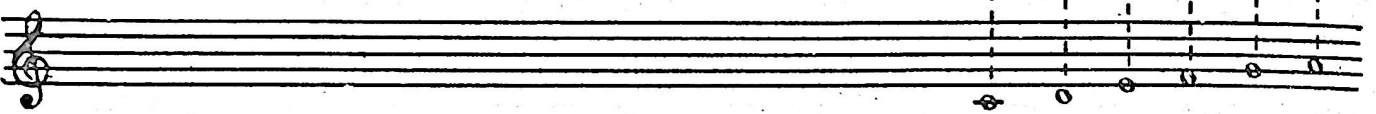
դո ռե մի ֆա սոլ լա սի դո ռե մի ֆա սոլ լա սի դո ռե մի ֆա սոլ լա սի դո ռե մի ֆա սոլ լա սի

ՏԵՆՈՐԻ ԲԱՆԱԼԻ

ՋՈՒԹԱԿԻ ԲԱՆԱԼԻ

ՌԻԹՄԱԿԱՆ ՏԱՐԲԱԿԱՆ ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԻԵՄԱ

ԱՄԲՈՂՋ ՆՈՏԱ

ԿԵՍ ՆՈՏԱ

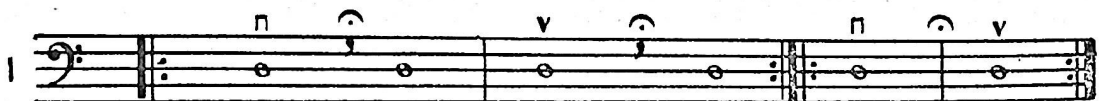
ՔԱՌՈՐԻ ՆՈՏԱ

ՈՒԹԵՐՈՐԴԱԿԱՆ

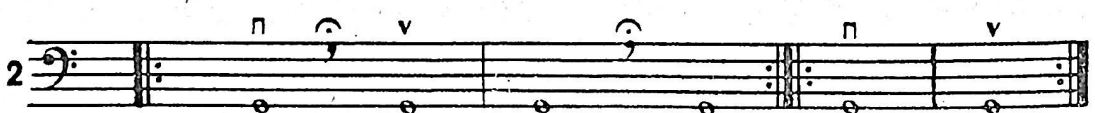
ՏԱՍՆԿԵՅԵՐՈՐԴԱԿԱՆ

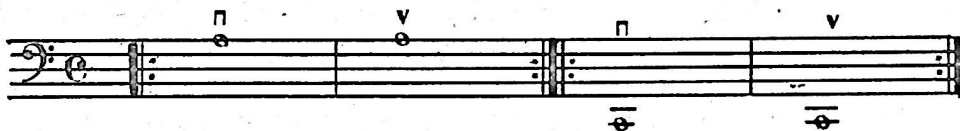
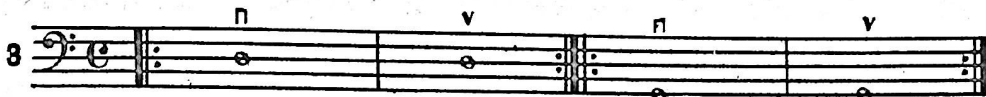
Առաջին դասերի ընթացքում աղեղը ձգելու վարժությունը սկսել ռե և սոլ լարերի վրա՝ որպես ձեռքի համար ավելի հարմար դիրք:

ռե

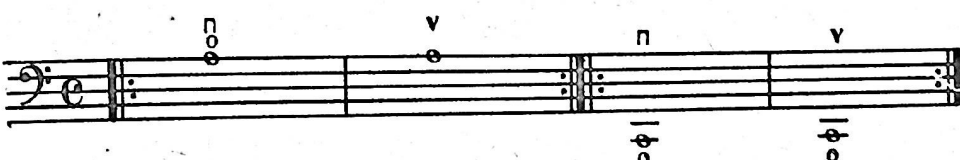
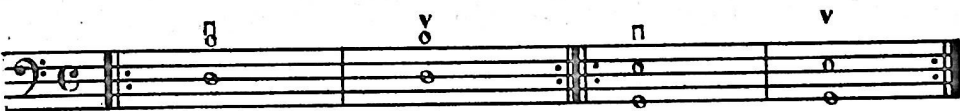
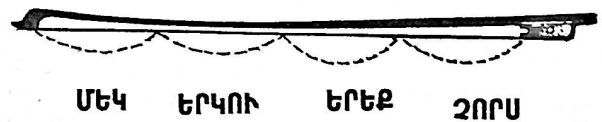
սոլ

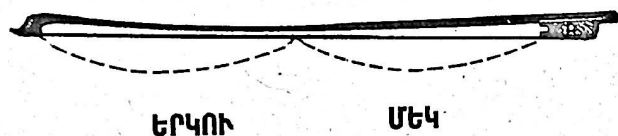
Աղեղի ընթացքը ամբողջ նոտայի ($O \frac{4}{4}$) դեպքում, դանդաղ ընթացքով, չորս հաշվով, աղեղը դեպի ներքև.

ՆՈՒՅՆԸ ԱՂԵՂԻ ԸՆԹԱՅՔԸ ՎԵՐԵՎ

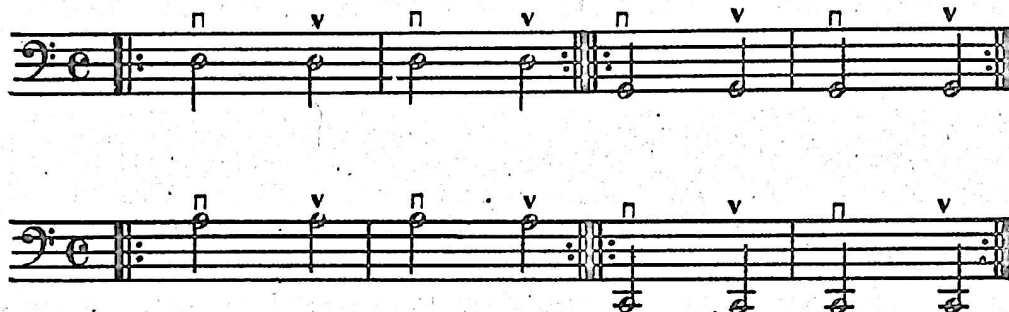
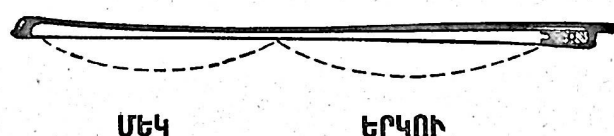

Աղեղի ընթացքը կես նոտայի ժամանակ ($O \frac{1}{2}$): Այս դեպքում աղեղը ընթանում է նախորդից երկու անգամ արագ, երկու հաշվով, դանդաղ ընթացքով:

ԸՆԹԱՅԵԸ ՆԵՐՔԵՎ

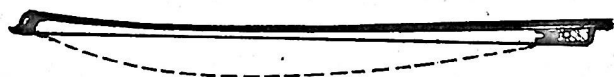

ԸՆԹԱՅԵԸ ՎԵՐԵՎ

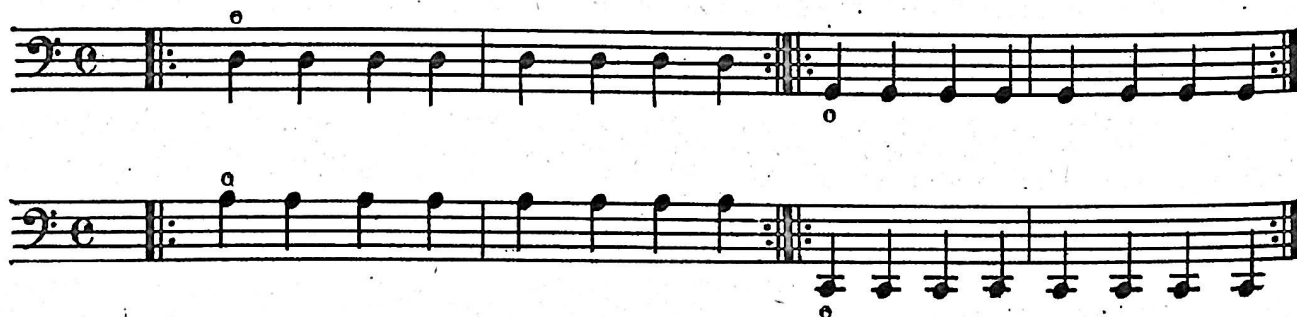
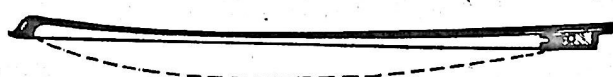

Աղեղի ընթացքը քառորդ նոտայի ժամանակ ($\text{♩} \frac{1}{4}$):
 Քառորդ նոտաները նվագվում են ամբողջ աղեղով, այսինքն՝ կաղապարիկից մինչև աղեղի ծայրը. արագությունը երկու անգամ ավելի է, քան կես նոտայի ժամանակ:

ԸՆԹԱՅԵԸ ՆԵՐՔԵՎ

ԸՆԹԱՅԵԸ ՎԵՐԵՎ

Աղեղի ընթացքը ութերորդական (♩ $\frac{1}{8}$) նոտայի ժամանակ:
Ութերորդական նոտաները նվագվում են կես աղեղով՝ աղեղի ներ-
քևի, միջին կամ վերևի մասերում:

ՆԵՐՔԵՎԻ ԿԵՍՈՒՄ

ՄԻՋԻՆ ԿԵՍՈՒՄ

ՎԵՐԵՎԻ ԿԵՍՈՒՄ

ԱՂԵՂԻ ԱՆՑՈՒՄԸ ԼԱՐԻՅ ԼԱՐ

Աղեղի անցումը լարից լար կատարվում է ամբողջ ձեռքի միջոցով, որտեղ ձեռքի բարձրությունը պետք է համապատասխանի այն լարի բարձրությանը, որին պետք է անցնի աղեղը: Դա կատարվում է արմունկի և դաստակի օգնությամբ. այս ժամանակ արմունկը բարձրանում է կամ իջնում, իսկ դաստակն էլ շրջվում է ձախ կամ աջ: Արմունկի բարձրացումը վեր և հետևապես դաստակի շրջումը ձախ, նշանակում է ցածր լարից գնալ դեպի բարձր լար և ընդհակառակն՝ արմունկի իջեցումը ցած և դաստակի շրջումը աջ, նշանակում է՝ բարձր լարից գնալ դեպի ցածր լար:

Պիտի խուսափել աջ ձեռքի այնպիսի դիրքից, երբ բարձր լարի վրա արմունկը ցածր է, իսկ ցածրի վրա, ընդհակառակն՝ բարձր: Վերոհիշյալ երկու դեպքում էլ ճնշումը աղեղի վրա ճիշտ չի բաշխվում և առաջանում է աջ ձեռքի լարվածություն:

Լարից լար սահուն անցնելու նախապայմաններից մեկն էլ այն է, որ անցման պահին աղեղը նախապատրաստվի, այսինքն՝ մոտեցվի այն լարի բարձրությանը, որին պետք է անցնել:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

1

Five staves of music, numbered 1 to 5. Each staff is in bass clef with a common time signature (C). The music consists of a single melodic line for each voice, primarily using quarter and half notes. Fingerings are indicated by numbers 0 through 4 above the notes.

ԷՏՅՈՒԴ

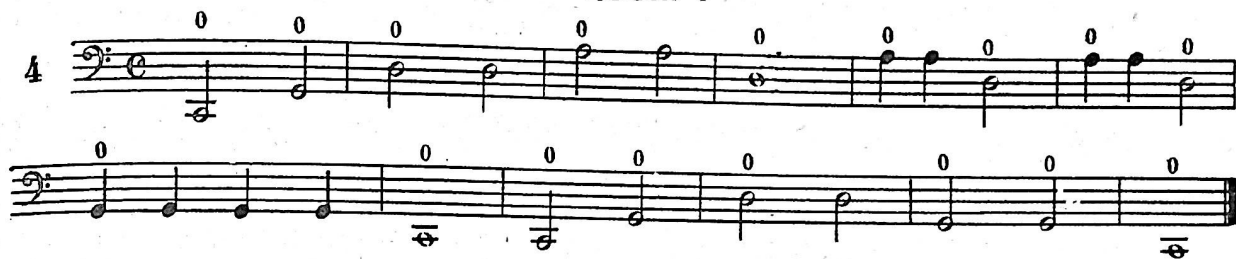
Two staves of music, numbered 2 and 3. Both are in bass clef with a common time signature (C). The melody is more complex than the first section, featuring eighth and sixteenth notes. Fingerings are indicated by numbers 0 through 4 above the notes.

ԷՏՅՈՒԴ

Two staves of music, numbered 3 and 4. Both are in bass clef with a common time signature (C). The melody is more complex than the first section, featuring eighth and sixteenth notes. Fingerings are indicated by numbers 0 through 4 above the notes.

Andante

ԷՏՅՈՒԴ

ԷՏՅՈՒԴ

Andantino

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ

6

ԷՏՅՈՒԴ

Andantino

ԷՏՅՈՒՂ

8

ԷՏՅՈՒՂ

9

Աւակերտ

Դառաւան

ԷՏՅՈՒՂ

Andante

10

Ա.Ե.

Դ.

ԴՈ ԼԱՐԻ ՎՐԱ ՆՎԱԳՎՈՒՄ Է

ՍՈՆ ԼԱՐԻ ՎՐԱ ՆՎԱԳՎՈՒՄ Է

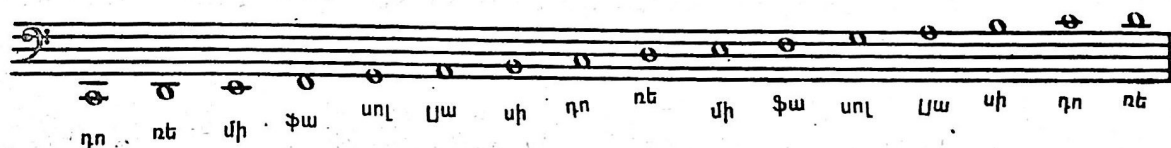

ԼՅԱ ԼԱՐԻ ՎՐԱ ՆՎԱԳՎՈՒՄ Է

ՌԵ ԼԱՐԻ ՎՐԱ ՆՎԱԳՎՈՒՄ Է

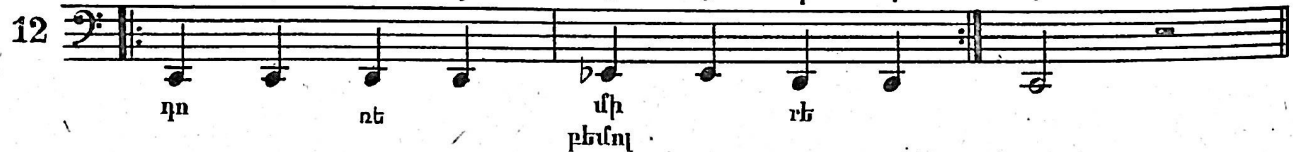
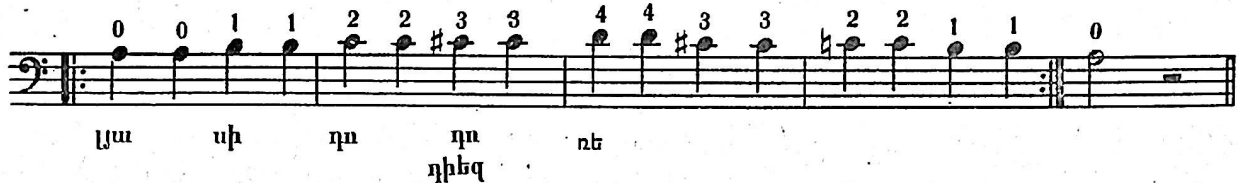
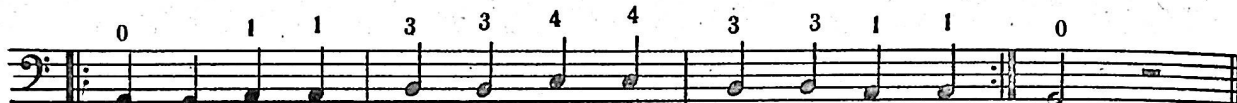
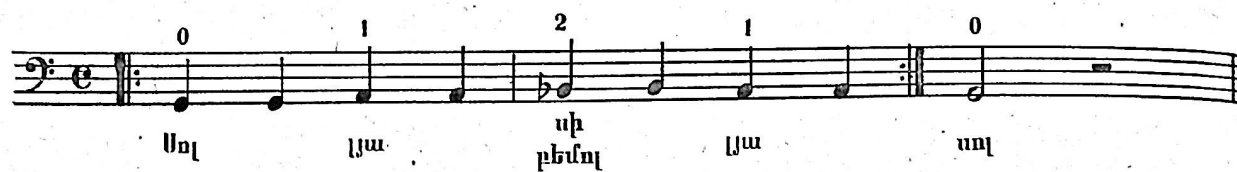
ԶԱՅՆԱՇԱՐԸ ԱՌԱՋԻՆ ԴԻՐԵՈՒՄ

ԴԻՅԻԿԱՏՈ (ԻՏԱԼԵՐԵՆ՝ PIZZICATO) ՄԱՏՆԱՀԱՐ

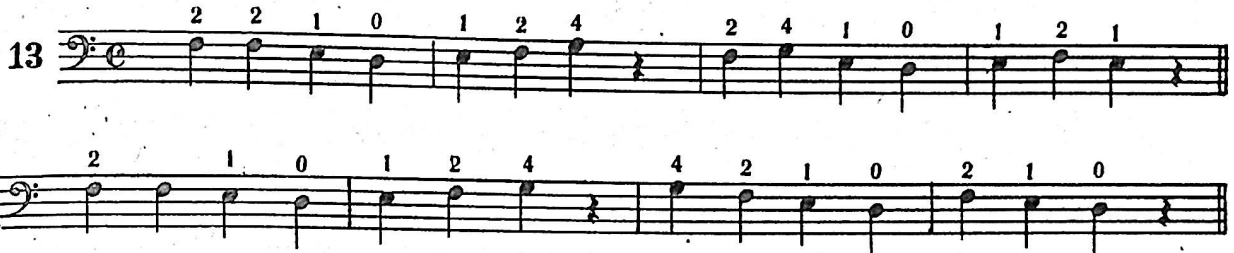
ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ ԶԱՄ ԶԵՈՔԻ ՀԱՄԱՐ

11

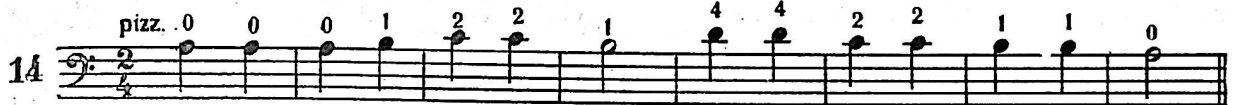

ԷՅՅՈՒՂ ՌԵ ԼԱՐԻ ՎՐԱ

Andantino

ԼՅԱ ԼԱՐԻ ՎՐԱ

ՍՈԼ ԼԱՐԻ ՎՐԱ

ՁԱՒ ԶԵՌԷԻ ԴԱՍՏԱԿԻ ԵՎ ՄԱՏՆԵՐԻ ԴԻՐՔԸ

Դաստակը և մատները պետք է տեղադրել լարերի վրա կլորացված վիճակում, այնպես, որ մատները հպվեն լարերին եղունգից քիչ հեռու, բավականին ամուր, իհարկե այնպես, որ լարվածություն չլինի դաստակում և ձեռքում: Բութ մատը հենվում է թավջութակի վզիկին, մատի վերևի մասով շփվելով նրան և միշտ գտնվելով առաջին ու երկրորդ մատների միջևամասում:

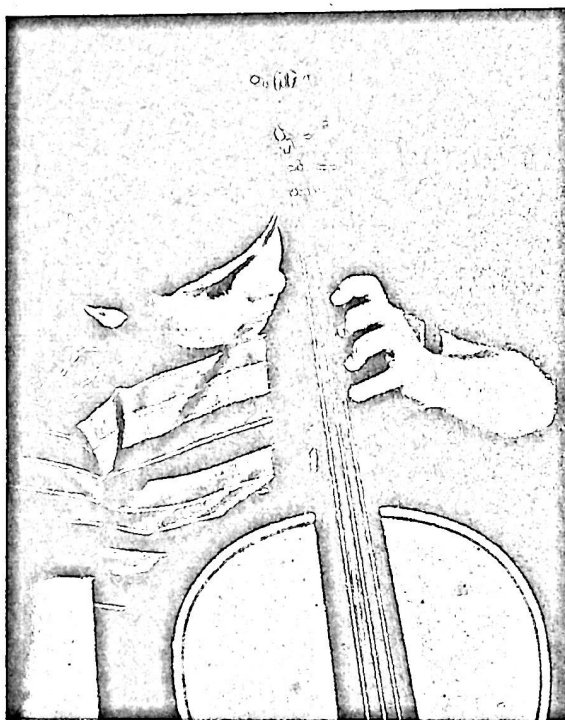
ԱՌԱՋԻՆ ԴԻՐՔ (ՊՈԶԻՑԻԱ)

Ձեռքի դիրքը գրիֆի (կոթի) տարբեր հատվածներում կոչվում է պոզիցիա կամ դիրք:

Դաստակը պետք է տեղադրել առաջին դիրքում: Առաջին մատի տեղը որոշելու համար խորհուրդ է տրվում առաջին մատը դնել լյա լարի սի նոտային, որից հետո աղեղով քաշել այնպես, որ հնչի նաև բաց ռե լարը: Առաջին մատը շարժել վեր կամ վար, մինչև հնչի մաքուր մեծ սեքստա ինտերվալը: Հենց սա էլ կլինի առաջին մատի ճիշտ տեղը: Այս վարժությունը սկզբում արվում է ուսուցչի օգնությամբ, իսկ հետագայում կատարում է ինքը աշակերտը:

Երկրորդ, երրորդ և չորրորդ մատները պիտի դասավորել կողք-կողքի, իրարից քիչ հեռու: Չորրորդ մատով վերցնել ռե նոտան և այն ստուգել բաց ռե լարի հետ: Նույնը անել նաև մյուս լարերի վրա: Դաստակի ճիշտ դիրքը պայմանավորված է նաև մատները լարերի վրա պահելուց, օրինակ, եթե նվագը սկսվում է առաջին մատից և հաջորդաբար դրվում են մյուս մատները, ուրեմն չպետք է բարձրացնել դրված մատները: Մատների անտեղի բարձրացումն առիթ է տալիս դիրքի, հետևաբար և ինտոնացիայի խախտման:

Ճիշտ ինտոնացիա ստանալու համար խորհուրդ է տրվում երկրորդ մատը մոտ դնել առաջինին, իսկ երրորդը՝ չորրորդին:

Լա լար

Ռե լար

Սոլ լար

Դո լար

1 0 1 s. 1 1/2 s. 2 1 s. 4 4 1 s. 2 1/2 s. 1 1 s. 0

1 0 1 s. 1 1/2 s. 2 1 s. 4 4 1 s. 2 1/2 s. 1 s. 0

0 1 3 4 4 3 1 0

1 s. 1 s. 1/2 s. 1/2 s. 1/2 s. 1 s.

0 1 2 4 3 1 0

1 s. 1 s. 1/2 s. 1/2 s. 1 s.

ՄԱՏՆԵՐԻ ԴԱՍԱԿՈՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ՉՈՐՍ ԼԱՐԵՐԻ ՎՐԱ

IV լար III լար II լար I լար

0 1 3 4 0 1 3 4 0 1 2 4 0 1 2 4

դո ռե մի ֆա սոլ լա սի դո ռե մի ֆա սոլ լա սի դո ռե

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

16

Ռե լար

1 2 1 2 4 2 4 2 1

Սոլ լար

3 1 3 4 3 4 3 1

Լյա լար

1 2 1 2 4 2 4 1

Դո լար

1 3 1 3 4 3 4 3 1

17

Ռե լար

1 2 1 3 1 4 1 4 1 3 1 2 1

Սոլ լար

1 2 1 3 1 4 1 4 1 3 1 2 1

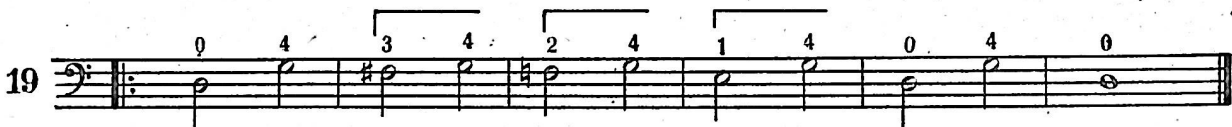
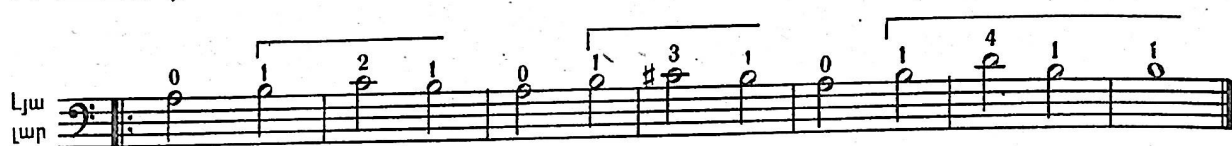
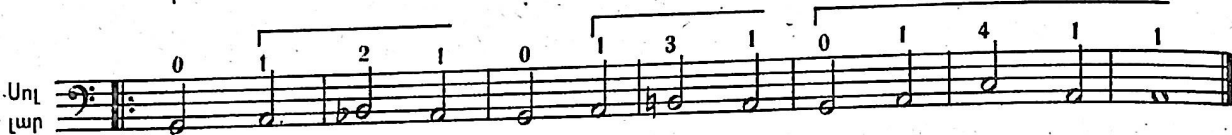
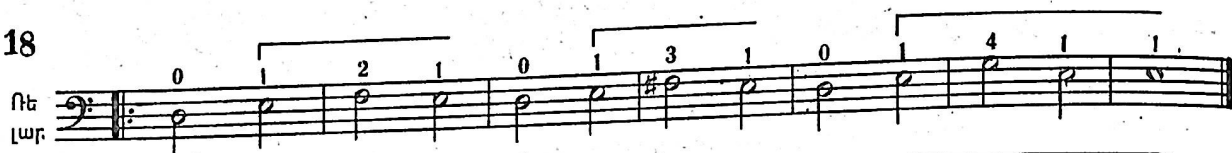
Լյա լար

1 2 1 3 1 4 1 4 1 3 1 2 1

Դո լար

1 2 1 3 1 4 1 4 1 3 1 2 1

18

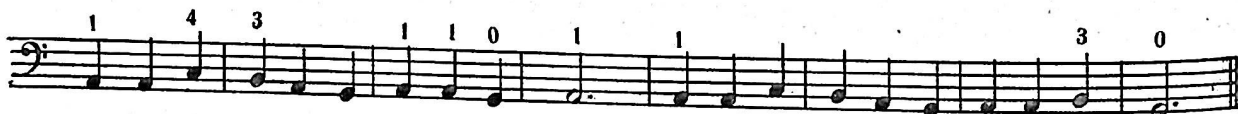
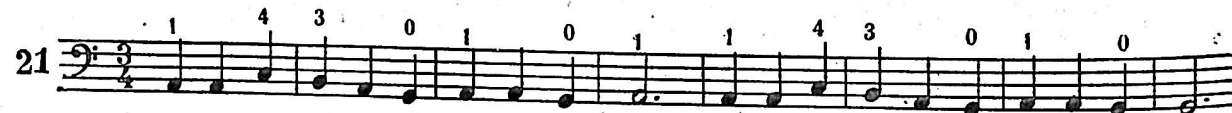
ԷՏՅՈՒՂ ՌԵ ԼԱՐԻ ՎՐԱ

Andante

ԷՏՅՈՒՂ ՍՈԼ ԼԱՐԻ ՎՐԱ

Andante

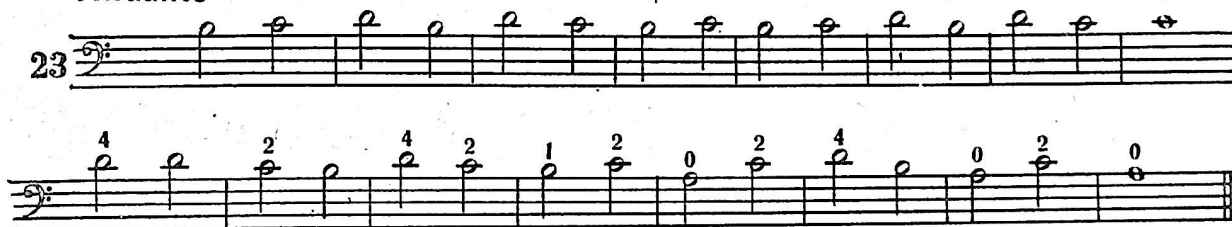
ԷՅՅՈՒՂ ՍՈԼ ԵՎ ՌԵ ԼԱՐԵՐԻ ՎՐԱ

Andantino

ԷՅՅՈՒՂ ԼՅԱ ԼԱՐԻ ՎՐԱ

Andante

ԷՅՅՈՒՂ ԴՈ ԼԱՐԻ ՎՐԱ

Moderato

ԷՅՅՈՒՂ

Andantino

ԷՏՅՈՒՂ

Andante

26

ԾԻԾԵՆԱԿԸ ԲՈՒՅՆ Է ՇԻՆՈՒՄ

Allegro moderato

Ա. ՄԱՆՈՒԿՅԱՆ

27

ԷՏՅՈՒՂ ՍՈՆ ԼԱՐԻ ԿՐԱ

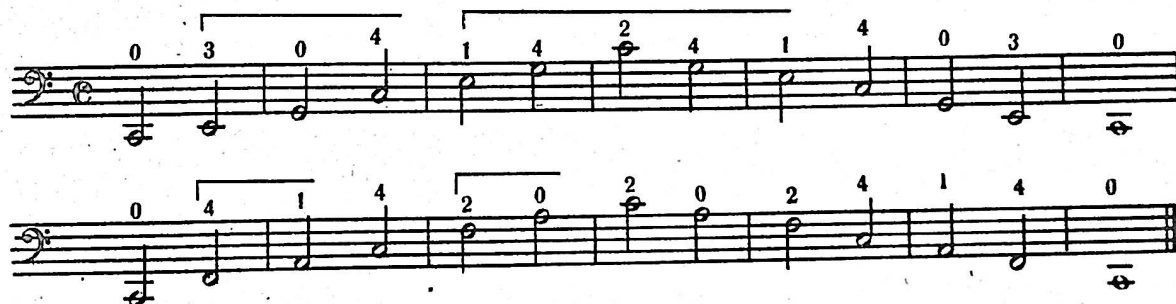
Andante

28

ԳԱՄՏԱ ԴՈ ՄԱԺՈՐ C-DUR

ԱՐԴԵԶԻՈ

ԷՏՅՈՒԴ

Andante

ԷՏՅՈՒՊ

Andantino

30

Աւազներ

Դաշնամու.

ԼԵՆԻՆ ՊԱՊԻՆ

Moderato

Ս. ԳԱԼԻՍՅԱՆ

31

ԵՐԳ

Andante

ԱԼ. ՋԱՌԻՇՅԱՆ

32

ԷՏՅՈՒԴ

Andante

33

U.C.

4 3 4 3 0 4 0 3

4 1 4 0 1 1 4

4 1 1 0 2 1 0 1 0 4

0 4 3 1 0 4 3

ԾԱՓԻԿ-ԾԱՓԻԿ

Ռ. ՄԵԼԻՔԻԱՆ

Moderato

34

0 0 4 2 4 0 0 0 4 0 2 4 0

2 4 0 2 1 2 4 0 2 4 1 2 0

ԳԱՐՈՒՆ Է, ՍԻՐՈՒՆ Է

Allegretto

Գ. ՂԱԶԱՐՅԱՆ

35

mf

p

f

p

cresc.

ՔԵՌԻՆ ԵՎԱԿ ՄԵՐ ԲԱԿԸ

Moderato

ՄՇԱԿՈՒՄԸ ԱՆ ՉԱՌԵՅԱՆԻ

36

mf

p

cresc.

ԳԱՄՄԱ ՍՈՒ ՄԱԺՈՐ G-dur

mf

p

cresc.

ԱՐԳԵՋՐՈՒ

mf

p

cresc.

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ

37

0 1 3 4 1 3 4 0 3 4 0 1 4 0 1 3

0 1 3 4 1 3 4 0 3 4 0 1 4 0 1

0 1 0 1 0 1 3 4 3 1 0

3 1 0 1 0 1 4 3 1 0 0

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ

38

0 1 3 4 0 1 3 4 0 3 0 3 4 0 1 3 4 0 1 2

0 4 0 3 4 0 1 3 4 0 1 3 4 0 1 0

ԳԱՄՄԱ ՍՈՒ ՄԱՅՈՐ G-dur

0 1 3 4 0 1 3 4 0 1 2 4 2 1 0 4 3 1 0 4 3 1 3 1 0

ՏԱՐԲԵՐԱԿ

0 1 3 4 0 1 3 4 0 1 2 4 2 1 0 4 3 1 0 4 3 1 3 1 0

ՊԱՐ

Allegretto

Ա.Լ. ՉԱՌԻՅԱՆ

39

mf

p

a tempo

rit.

ԷՏՅՈՒՊ

Allegretto

40

ՊԱՐ

Allegretto

Ա.Լ. ՉԱՌԻՇԵԱՆ

41

f

meno pizz.

a tempo arco

ՉԱՌ ԶԵՌՔԻ ԼԱՅՆ ԴԱՍԱՎՈՐՈՒՄԸ

Նախորդ վարժություններում և պիեսներում ձախ ձեռքի մատներով նվագվում էր միայն կեսական տոն, որովհետև ձեռքի կազմվածքը թույլ չի տալիս նվագելու ավելի մեծ ինտերվալ 2-ից՝ 3-րդ և 3-ից՝ 4-րդ մատներով, բայց առաջին և երկրորդ մատների լայն դասավորումով՝ ձգումով, հնարավոր է դառնում նվագել մեկ տոն, այսպիսով, առաջին և չորրորդ մատներով նվագվում է մեծ տեղիա ինտերվալը:

Ձգումը արվում է երկու ձևով:

Առաջին ձևը՝ երբ երկրորդ, երրորդ և չորրորդ մատները մնում են լարի վրա, իսկ առաջին մատը ետ է քաշվում դեպի վեր (բայց լրիվ չի ուղղվում), ստեղծելով երկրորդ մատի նկատմամբ մեկ տոնի տարածություն, իսկ մյուս մատները մնում են իրենց տեղում: Առաջին մատի տեղաշարժի ժամանակ արմունկը քիչ շարժվում է առաջ:

Երկրորդ ձևը՝ երբ առաջին մատը մնում է տեղում, իսկ երկրորդ մատը շարժվում է առաջ մեկ տոնի չափով: Երկրորդ մատի շարժվելու ժամանակ առաջին մատը պտտվում է՝ իր հենման կետի շուրջը և միաժամանակ ձգվում է առաջ: Այդ դեպքում պետք է պահպանել դաստակի լրիվ ազատություն, հետևել, որ երրորդ և չորրորդ մատները չթեքվեն դեպի ձախ, դրա համար պետք է արմունկը և ամբողջ ձեռքը քիչ շարժել առաջ:

ԱՌԱՋԻՆ ՁԵՎ

nt

unl

unw

gn

ԳԱՄԱ ՅԱ ՄԱԺՈՐ F-DUR

ՏԱՐԲԵՐԱԿ

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ

42

ՊԱՐ

Allegretto

Ա. ԱՅՎԱԶՅԱՆ

43

f *p* *f* *p*

ՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

44

ՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

45

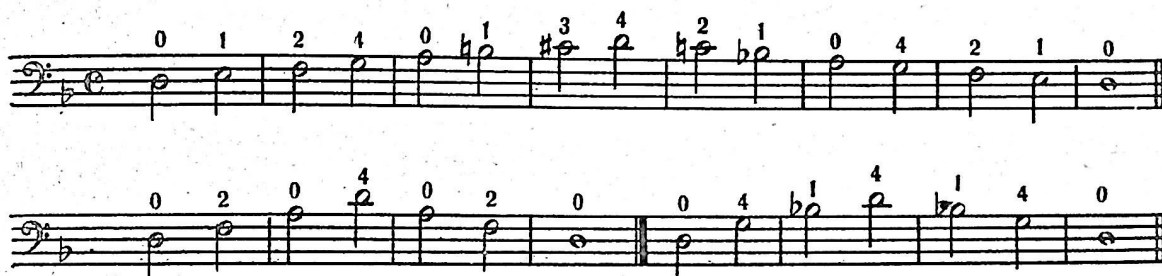
1 2 3

ՏԱՐԵՐԱԿԵՐ

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ

ԳԱՄՄԱ ՌԵ ՄԱԺՈՐ D-DUR

ԷՏՅՈՒԳ

Andantino

ԷՏՅՈՒՂ

Allegretto

48 *f*

p

rit.

ԳԱՄԱՍ ՍԻ ԲԵՄՈՒՆ ՄԱԺՈՐ B-DUR

ՀԱՅԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԳ

Allegretto

ՄՇԱԿՈՒՄԸ ԱՆ ՉԱՌԻՇԱՆԻ

49

f *p*

ԷՏՅՈՒՒ

Moderato

50

f *p*

ՓԱՅԼԵՐԳ

Գ. ՍԱՐԱՋՅԱՆ

ՄՇԱԿՈՒՄԸ ԱՆ. ՉԱՌՆՅԱՆԻ

Tempo di marcia

51

ԶԱՆ ԶԵՌԹԻ ՄԱՏՆԵՐԻ ԼԱՅՆ ԴԱՍԱԿՈՐՈՒՄԸ

ԵՐԿՐՈՐԻ ԶԵՎ

52

լա

ռե

սոլ

դո

ԳԱՄՄԱ ՌԵ ՄԱՃՈՐ D-DUR

ՏԱՐԲԵՐԱԿՆԵՐ

ԱՐԳԵՋԻՈ

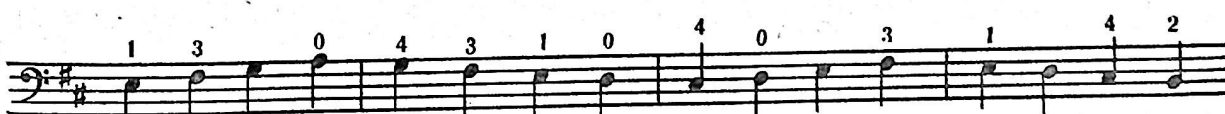
Եռահնչյուն

Կվարտսեքստակորդ

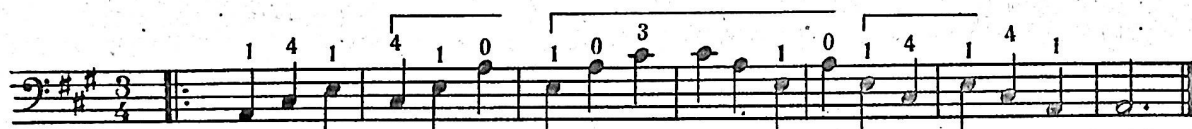
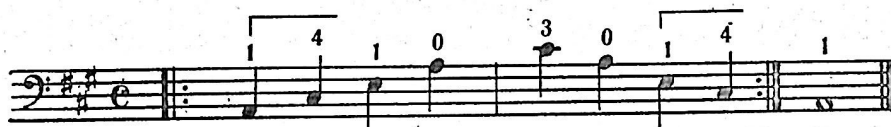
ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ

ԳԱՄՄԱ ԼՅԱ ՄԱԺՈՐ a-DUR

ԱՐԴԵՋՈՂ

ԳԱՄՄԱ ԼՅԱ ՄԻՆՈՐ a-MOLL

ԱՐԴԵՋՈՂ

ԷՏՅՈՒՊ

Moderato

ՏԱՐԲԵՐԱԿՆԵՐ

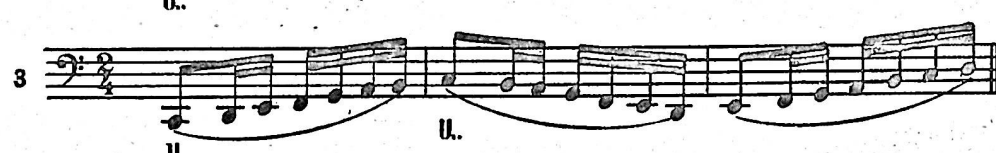
ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ

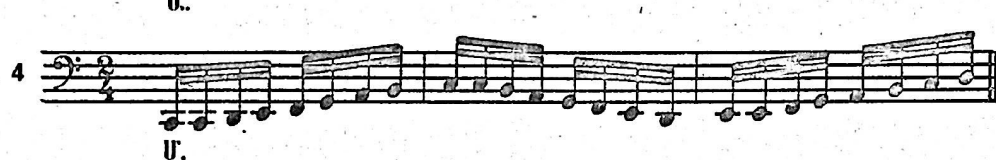

ՏԱՐԲԵՐԱԿՆԵՐ

1.
Ա. ՎԿ. Ա. ԳԿ.

2.
Ա. Ա.

3.
Ա. Ա.

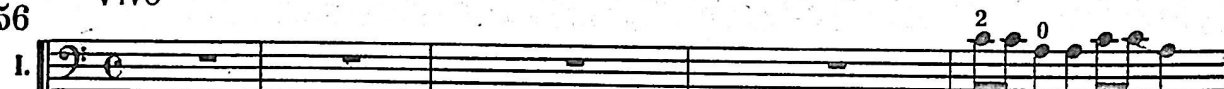
4.
Ա.

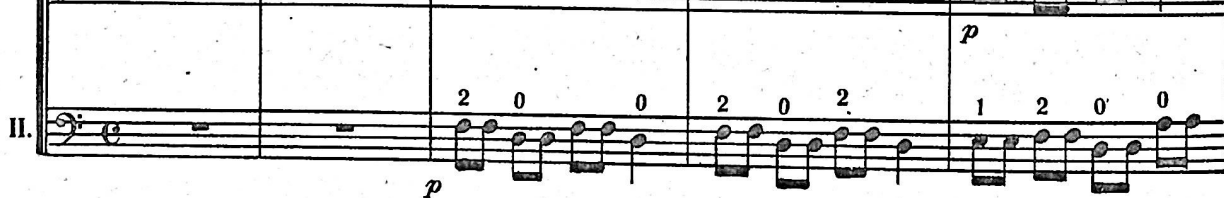
ԶՈՒԳԵՐԳ

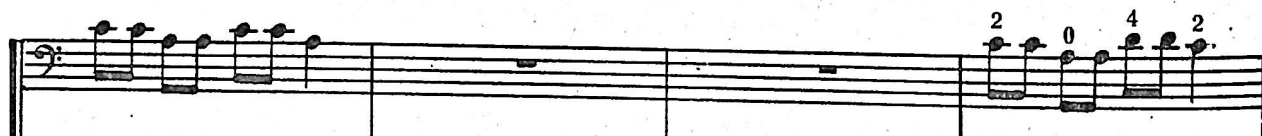
Ա. ՏԵՐ-ՂԵՎՈՆԳՅԱՆ

56

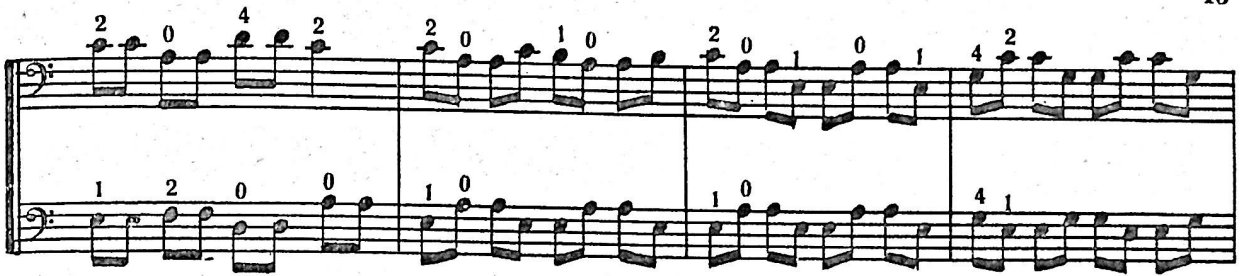
Vivo

I.
p

II.
p

p

p

ԳԱՐՆԱՆԸ
(ԶՈՒԳԵՐԳ)

Ա. ՏԵՐ-ՂԵՂՈՆԻՅԱՆ

Moderato

57

ԷՏՅՈՒՊ

Allegretto

58

The musical score consists of nine staves of music. The first staff begins with the number '58' and a key signature of one flat. The tempo is marked 'Allegretto'. The music is written in a bass clef with a 2/4 time signature. The notes are primarily eighth and sixteenth notes, often beamed together. Fingering numbers (0-4) are written above many of the notes. The piece concludes with a double bar line on the final staff.

Moderato

ԷՏՅՈՒԴ

59

Allegretto

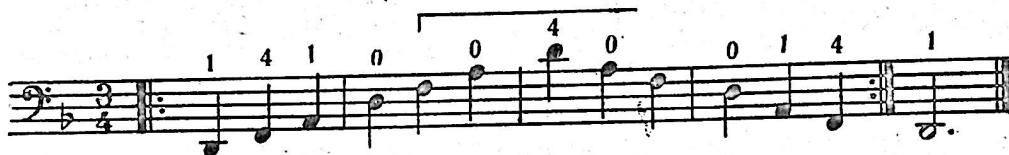
ԷՏՅՈՒԴ

60

ԳԱՄՄԱ ՌԵ ՄԻՆՈՐ Դ-MOLL

ԱՐԴԵՋԻՈ

ԷՏՅՈՒԴ

ԷՏՅՈՒՊ

Allegro moderato

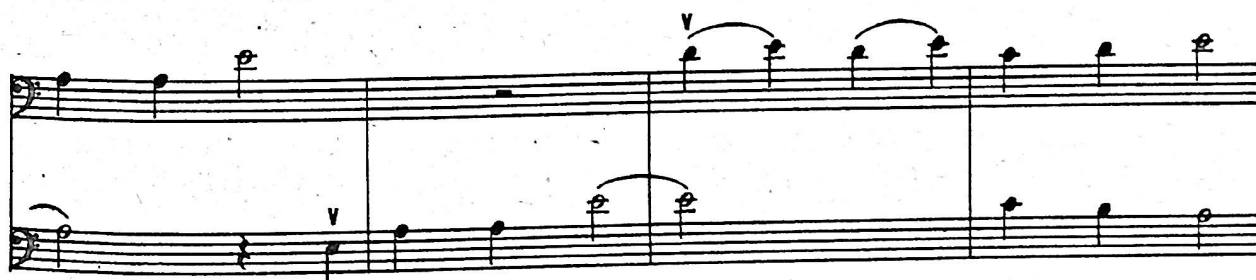
ՀԱՐՐԱՆ

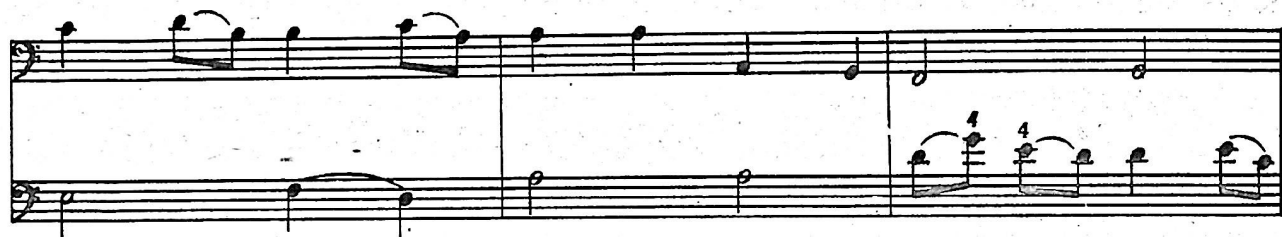
ՄԵԱԿՈՒՄԸ ԱՆ ԶԱՌԻՅԱՆԻ

Allegretto

63

The musical score is written for a single instrument, likely a piano or organ, in 2/4 time. The tempo is marked 'Allegretto'. The key signature has one sharp (F#). The score is divided into four systems, each with a treble and bass staff. The melody is primarily in the treble staff, with the bass staff providing harmonic support. Fingerings (1, 2, 4) and slurs are used throughout to guide the performer. The piece ends with a final cadence in the fourth system.

ՇՈՂԵՐ ԶԱՆ

Moderato

ԿՈՄԻՏԱՍ

64

ԷՏՅՈՒՊ

65

ԵՐԳ

Andante

Ա.Լ. ՉԱՌՆՅԱՆ

66

f

p

ԷՏՅՈՒԴ

Andantino

67

ՊԱՐ «ԱՆՈՒՇ» ՕՂԵՐԱՅԻՅ

Allegretto

Ա. ՏԻԳՐԱՆՅԱՆ

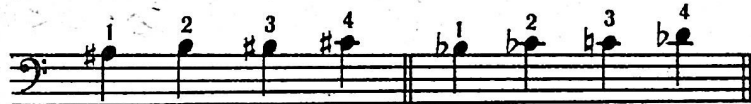

ԿԵՍ ԴԻՐԸ (ՊՈԶԻՑԻԱ)

Աշակերտը առաջին մատը պետք է դնի առաջին դիրքի սովորական տեղում, որից հետո դաստակը բուք մատի հետ միասին ետ քաշի կես տոնի չափով և կողք-կողքի դասավորի մատները: Այս դիրքը ձգում չի կարող ունենալ, քանի որ առաջին մատը ետ քաշելու տեղ չկա:

ԼՅԱ ԼԱՐ

Էճճարմոնիկ

ՌԵ ԼԱՐ

Էճճարմոնիկ

ՍՈԼ ԼԱՐ

Էճճարմոնիկ

ԴՈ ԼԱՐ

Էճճարմոնիկ

ԷՏՅՈՒՊ

Moderato

69

ԷՏՅՈՒՊ

Allegretto

70

ՉՈՐՐՈՐԴ ԴԻՐՔ

Մինչև հիմա մենք նվագում էինք առաջին դիրքում և կես դիրքում, որտեղ առաջին օկտավայի ռե-ից բարձր հնարավոր չէր նվագել: Թավջութակի վրա կարելի է նվագել շատ ավելի բարձր նոտաներ, ուստի անհրաժեշտ է լինում ձեռքի դիրքը փոխել:

Եթե աշակերտը լավ յուրացրել է առաջին դիրքը, դրանից հետո հարմար է անցնել չորրորդ դիրքի ուսուցմանը:

Այս դիրքը մատների համար շատ հարմար է, որովհետև բուլթ մատը հենվում է վզիկի ներքևի վերջավորությանը:

ԼՅԱ ԼԱՐ

ՌԵ ԼԱՐ

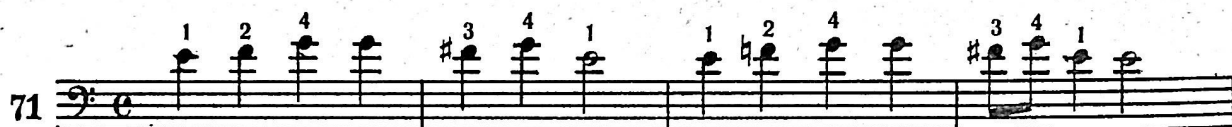
ՍՈՒ ԼԱՐ

ԴՈ ԼԱՐ

ԷՏՅՈՒՊ

Moderato

ԷՏՅՈՒՊ

ԱՆՅՈՒՄԸ ԱՌԱՋԻՆ ԴԻՔԻՅ ՉՈՐՐՈՐԴԻՆ ԵՎ ՀԱԿԱՌԱԿԸ

Դիրքից դիրք անցումները իրականանում են բուժ մատը վզիկի և մատները լարի վրա սահեցնելով վեր կամ վար: Անցումները պետք է կատարվեն թեթև, արագ և սահուն ընթացքով, առանց դաստակը սեղմելու:

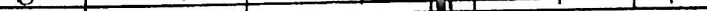
73

[illegible]

74

The bass line of 'The Rose Tree' is written on a single staff in C major and 2/4 time. It begins with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The melody consists of eighth and quarter notes, often grouped in triplets. The notes are: D4 (quarter), E4 (quarter), F#4 (quarter), G4 (quarter), A4 (quarter), B4 (quarter), C5 (quarter), B4 (quarter), A4 (quarter), G4 (quarter), F#4 (quarter), E4 (quarter), D4 (quarter), C4 (half). The piece ends with a double bar line.

[illegible]

75

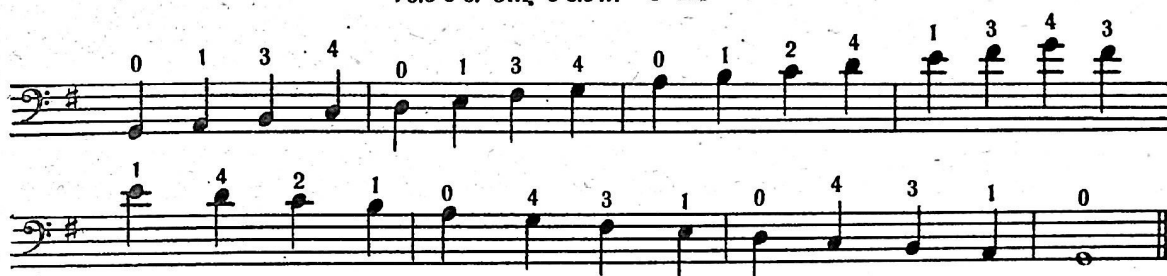
Musical notation for the bass line of 'The Rose Tree'. The key signature is one flat (B-flat), and the time signature is common time (C). The melody consists of two phrases, each repeated. The first phrase starts on G2, moves to F2, then E2, and ends on D2. The second phrase starts on D2, moves to E2, then F2, and ends on G2. The notation includes fingerings (1, 2) and a repeat sign.

This page contains ten staves of musical notation for a bass line, likely for a guitar or bass instrument. The music is written in G major (one sharp, F#) and 4/4 time. Each staff contains four measures of music, with repeat signs at the end of each measure. The notation includes various triplets and fingerings, indicated by numbers 1 through 4 above the notes. The first staff starts with a triplet of eighth notes (G, A, B) and continues with similar patterns. The second staff features a triplet of eighth notes (G, A, B) and a triplet of eighth notes (G, A, B). The third staff includes a triplet of eighth notes (G, A, B) and a triplet of eighth notes (G, A, B). The fourth staff shows a triplet of eighth notes (G, A, B) and a triplet of eighth notes (G, A, B). The fifth staff contains a triplet of eighth notes (G, A, B) and a triplet of eighth notes (G, A, B). The sixth staff features a triplet of eighth notes (G, A, B) and a triplet of eighth notes (G, A, B). The seventh staff includes a triplet of eighth notes (G, A, B) and a triplet of eighth notes (G, A, B). The eighth staff shows a triplet of eighth notes (G, A, B) and a triplet of eighth notes (G, A, B). The ninth staff contains a triplet of eighth notes (G, A, B) and a triplet of eighth notes (G, A, B). The tenth staff features a triplet of eighth notes (G, A, B) and a triplet of eighth notes (G, A, B).

ԴԻՐԻ ԱՆՑՈՒՄԸ ՏԱՐԲԵՐ ԼԱՐԵՐՈՒՄ

ԳԱՄՄԱ ՍՈՒ ՄԱԺՈՐ G-dur

ՏԱՐԲԵՐԱԿՆԵՐ

ԱՐԴԵՋՈՒ

Կվարտսեֆսակորդ

Դուրսանսեֆսակորդ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԳ

Andante cantabile

Ա. ԱՅՎԱԶՅԱՆ

76

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

77

ՏԱՐԲԵՐԱԿՆԵՐ

✕ ԶԵՄ ԿՐՆԱ ԽԱՂԱ

Delicato

ԿՈՄԻՏԱՍ

ՎՈԿԱԼԻԶ

Moderato

Մ. ՄԱԶՄԱՆՅԱՆ

ԷՏՅՈՒՊ

Moderato

80

1 3 1 4 3 1 4 3 1 3

1 3 1 4 3 1 4 3 0 1

4 0 1 2 1 0 2 4 2 1

0 1 3 4 3 1 1

1 3 1 4 3 1 4 3 1 3

1 3 1 4 3 1 4 3 1

3 4 3 1 3 4 3 1 2 1 2

4 3 1 3 4 3 1

3 4 3 4 4 1 2 2 1 2

0 1 4 1 3 3

Andante

ՀՈՎ ԱՐԵՔ

ԿՈՄԻՏԱՍ, ՄՇԱԿՈՒՄԸ ԱԼԵՔՍԱՆՅԱՆԻ

81

p

mf

pp

pp

pp

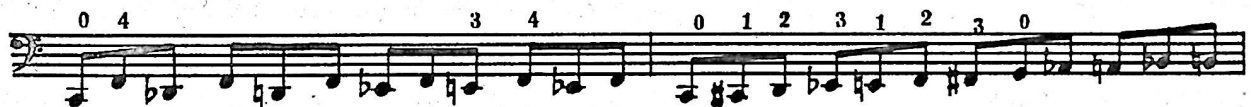
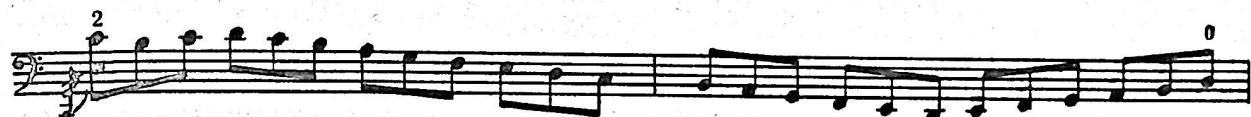
Moderato

ԷՏՅՈՒՄ

82

sim.

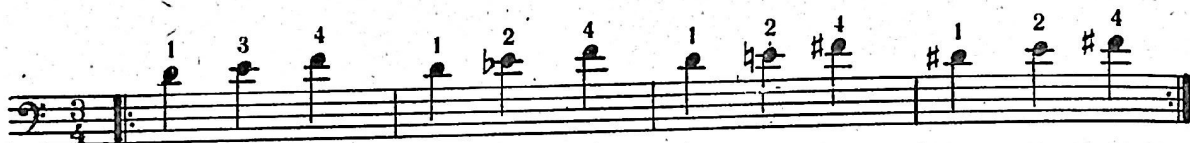
This page contains ten staves of musical notation, likely for guitar, arranged in a single system. The notation includes various musical symbols such as notes, rests, and accidentals, along with extensive fingerings indicated by numbers 1 through 4. Some staves also feature a '0' indicating a natural harmonic or open string. The music is written in a single system, with each staff representing a different line of the guitar. The notation is complex, suggesting a piece of music that requires advanced technique and precise fingering. The page number '66' is visible in the top left corner.

ԵՐՐՈՐԴ ԴԻՐՔ

Ձախ ձեռքի դաստակը բութ մատի հետ մեկտեղ չորրորդ դիրքից իջեցվում է մեկ տոնի չափով: Դա էլ երրորդ դիրքն է:

L3U LUR

ՌԵԼԱՐ

ՄՈԼ ԼԱՐ

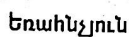
ԴՈՒՍԻՆ

ԷՏՅՈՒՌ

Moderato

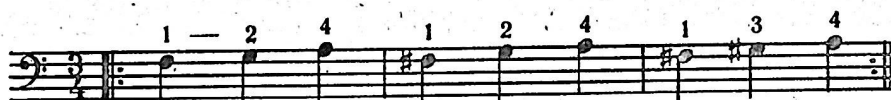
ԵՐԿՐՈՐԴ ԴԻՐՔ

Ձախ ձեռքի դաստակը հարկավոր է տեղադրել առաջին դիրքում և ապա դաստակը բուժ մատի հետ մեկտեղ բարձրացնել մեկ տոնի չափով:

ԼՅԱ ԼԱՐ

ՌԵ ԼԱՐ

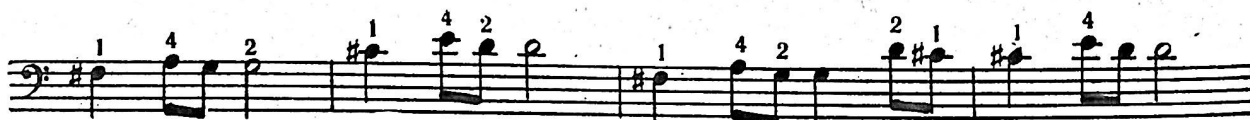
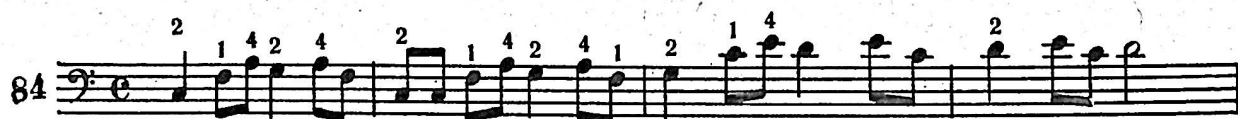
ՍՈԼ ԼԱՐ

ԴՐ ԼԱՐ

ԷՏՅՈՒՊ

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ

ԳԱՄՄԱ ՄԻ ՄԻՆՈՐ e-moll

ԱՐԳԵՋՈՒ

ԷՏՈՒԴ

Moderato

ԱՆԴԱՆՏԻՆՈ

Andantino

Ա. ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

86

p

cresc. *rit.*

mf

p

ՀՈՒՄՈՐԵՍԿ

Allegro molto

Ա. ԱՅՂԱՅԱՆ

87

This page of musical notation, page 78, is written for guitar in G major (one sharp). It consists of 12 staves of music, each containing a series of eighth-note patterns. The notation includes various fret numbers (0, 1, 2, 3, 4) and fingerings (1, 2, 3, 4) above the notes. The music is organized into measures, with some measures containing multiple eighth notes beamed together. The final measure of the piece is marked with a 'pizz.' (pizzicato) instruction, indicating a short, plucked sound. The notation is clear and legible, with a consistent layout throughout the page.

Թավջութակ նվագելիս հատուկ կարևորություն ունի դաստակի համաչափ տատանումը՝ ՎԻԲՐԱՅԻՆ (լատ. vibrato), որը ձայնն օժտում է արտահայտիչ գունեղությամբ, առանձին հմայք ու գրավչություն, մեծ թափ ու հուզականություն է հաղորդում նվագին:

Վիբրացիան (տատանումը) խորհուրդ է տրվում հանձնարարել աշակերտի որոշ հասունացումից ու զարգացումից հետո, երբ նա արդեն տիրապետում է 1—4 դիրքերին ու դիրքային անցումներին և ունի կայուն ինտոնացիա: Եթե աշակերտի նվագը դեռևս հաստատուն չէ, չպիտի թույլ տալ վիբրացիան, իսկ եթե մատները լավ վիճակում են, ինտոնացիան կայուն է, կարելի է թույլատրել վիբրացիայով նվագել, մանավանդ եթե աշակերտն ինքը նախաձեռնություն է ցուցաբերում:

Վիբրացիայի ժամանակ աշակերտի ձեռքը պիտի լինի բոլորովին անկաշկանդ ու ազատ, չունենա մկանային ոչ մի լարվածություն:

Վիբրացիան պետք է արվի ոչ շատ արագ, ոչ էլ դանդաղ, մոտավորապես մեկ վայրկյանում վեց տատանում: Չափից ավելի արագ վիբրացիան վեր է ածվում ցնցման կամ դողի, որն աղավաղում է ձայնի գեղեցկությունը: Չափազանց դանդաղ վիբրացիան նույնպես սոսիալ է:

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ

Andante

ԷՏՅՈՒՂ

ՁԵՌՔԻ ԱՎԵԼԻ ԲԱՐՁՐ ԴԻՐՔԵՐ՝ ԱՌԱՆՅ ԲՈՒԹ ՄԱՏԻ ՄԱՍ- ՆԱԿՑՈՒԹՅԱՆ

1—4 դիրքերից բացի թավջութակն ունի 5-րդ, 6-րդ, 7-րդ դիրքեր, որոնցում այլևս բուժ մատը հնարավոր չէ առաջին և երկրորդ մատների միջև պահել:

Ձեռքը հինգերորդ դիրք տեղափոխելու համար առաջին մատը հեռացվում է բուժ մատից, ապա դաստակը մի փոքր ձախ թեքելով՝ նույն մատը չորրորդ դիրքից մեկ տոն բարձրացվում է, որի շնորհիվ երկրորդ, երրորդ և չորրորդ մատները ևս անցնում են դեպի ձախ, և ձեռքը գրավում է նոր դիրք: Այս դիրքում հիմնականում նվագում են առաջին, երկրորդ և երրորդ մատներով: Այստեղ արդեն մատների միջև տարածությունն այնքան փոքր է, որ առաջին ու երկրորդ, ինչպես և երկրորդ ու երրորդ մատներով կարելի է նվագել թե՛ կես, թե՛ ամբողջ տոներ:

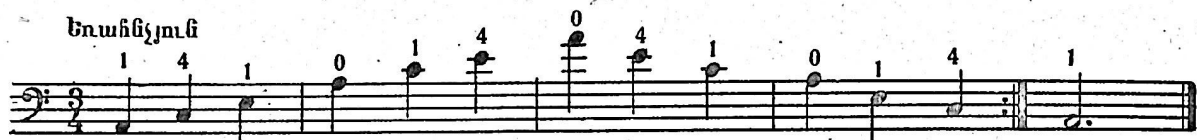
Վեցերորդ և յոթերորդ դիրք տեղափոխելու համար հարկավոր է ձեռքը նույն դիրքում բարձրացնել մեկական տոնի չափով:

ԳԱՄՄԱ ԼՅԱ ՄԻՆՈՐ a-moll

Եռանկյուն

Կվարտետսակորդ

ԳԱՄՄԱ ՄԻ-ՄԻՆՈՐ h-moll

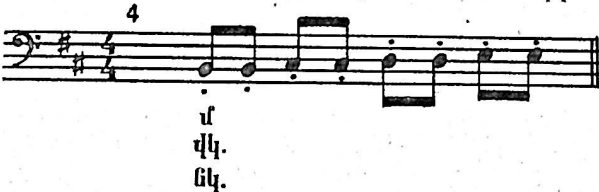
Եռանկյուն

Կվարտետսակորդ

ՏԱՐԲԵՐԱԿՆԵՐ

ԵՐԳ ԵՎ ՊԱՐ

Andante cantabile

Ա. ԱՅՎԱԶՅԱՆ

Տրեւ (իտալերեն trillo)—դալայլ
Կից նոտաների հաջորդական կրկնանվագ

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ

91

The musical score is written in bass clef with a 2/4 time signature. It contains ten staves of music. The notation includes various musical symbols such as trills (tr), triplets (3), and dynamic markings (p, f). The key signature has one sharp (F#). The music is characterized by rapid sixteenth-note passages and trills.

92

ՏԱՐԲԵՐԱԿԵՐ

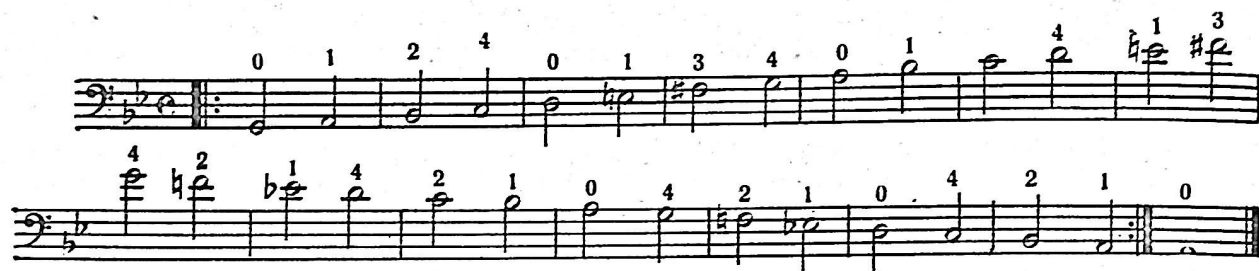
X ԷՏՅՈՒՊ

ԿՔՈՆԵ

Andantino

93

ԳԱՄՄԱ ՍՈՒ ՄԻՆՈՐ g-moll

Եռանկյուն

Կվարսեմբասկորդ

ՏԱՐԲԵՐԱԿՆԵՐ

ԳԱՄՄԱ ԴՈ ՄԱՅՈՐ C-dur

Եռահնչյուն

Կվարտսեֆսակորդ

ՏԱՐԲԵՐԱՎՆԵՐ

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ

Moderato

ES3017

95

4 3 1 0 1 3 4 1 4 0 4 3 1 0 4

1 2 2 2 2 1 4 1 1 4 3

1 2 4 1 0 2 4 1 1 2 4 1 2

1 2 1 2 1 4 4 1 0 b 1 2 4

2 4 1 2 0 1 2 4 1 4 2 1 2 4 1 2

1 3 b 4 1 1 b 4 0 3 b 4 1 2 2 4 1

0 2 4 1 4 3 1 0 1 4 1 4 3 4 4

1 4 0 1 4 2 2 0 4 2 1 1 1 1

1 4 1 4 2 4 4 2 1 0 4 2 4

ՄԵԴԵԴԻ

Andante

Ա. ՄԴԵԼԴԻՄՅԱՆ, ՄԵԼԿԻՄԻՆ ԹԱՎՈՒԹՅԱՆԻ ՀԱՄԱՐ Ա. ՉԱՌԻՅԱՆԻ

96

8 *pizz* *mf* 2

1 0 2 1

arco 1 3 4 4 2 1

0 4 2 2 1 4

2 4

0 4 2 4

4 8 1 1 4 1 3

0 2 3 4

Handwritten musical score for six staves. The notation includes eighth notes, quarter notes, and slurs. Fingerings are indicated by numbers 1, 2, 3, and 4. The key signature has two sharps (F# and C#).

ԷՏՅՈՒՂ

Allegretto

Handwritten musical score for two staves. The notation includes eighth notes, quarter notes, and slurs. Fingerings are indicated by numbers 0, 1, 2, 3, and 4. The key signature has two sharps (F# and C#). The tempo marking is Allegretto.

This page contains ten staves of musical notation, likely for guitar, written in bass clef. The notation includes various fingerings (1, 2, 3, 4, 0) and techniques such as slurs, accents, and ties. The music is organized into measures across the staves, with some staves showing a double bar line and a repeat sign. The notation is written in a standard musical notation style with a key signature of one sharp (F#).

Staff 1: Measures 1-4. Fingerings: 1, 3, 1, 3, 4, 0, 2.

Staff 2: Measures 5-8. Fingerings: 1, 2, 4, 1, 2, 2, 3, 4.

Staff 3: Measures 9-12. Fingerings: 4, 4, 4, 1, 0, 3, 0.

Staff 4: Measures 13-16. Fingerings: 2, 3, 0, 4, 2.

Staff 5: Measures 17-20. Fingerings: 0, 2, 1, 4, 4.

Staff 6: Measures 21-24. Fingerings: 4, 4, 4, 4, 1.

Staff 7: Measures 25-28. Fingerings: 4, 4, 2, 0, 3, 0, 1.

Staff 8: Measures 29-32. Fingerings: 4, 1, 4.

Staff 9: Measures 33-36. Fingerings: 3, 1, 0, 0.

ԱՂԱԺԻՈՒ

ՍԱՅԱԹ-ՆՈՎԱ-ՉԱՌՈՒՅԱՆ

99

4 1 0 4 2 1 0

2 0 M 0 1 3

3 3 4 1 2 0

3 3

1 4 2 3

4 3 2 M 3 2 M 4 p

2 2 M

4 2 0 2 p

2 3 2 3 f f

ԱՅ ՎԱՐԴ

Ա. ՄԴԵԼԿԻՆՍԿԻ, ՄԵԼԿՈՆԵ ԹԱԿՈՒԹԱԿԻ ՀԱՄԱՐ Ա. ՉԱՌԻՇԱՆԻ

100 Andante

The musical score is written for a single melodic line on a grand staff (treble and bass clefs). It features various musical notations including notes, rests, slurs, and fingerings. The tempo is marked 'Andante' and the number '100' is present. The key signature has one sharp (F#). The score consists of 11 staves of music.

ՀՈՐՈՎԵԼ

Andante

ԱԼ. ՉԱՌՈՒՅԱՆ

101

The musical score is written in bass clef with a key signature of one flat (B-flat). It consists of ten staves of music. The first staff begins with a measure number of 101. The music features various rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests. Fingering numbers (1-4) are indicated above many notes. There are also dynamic markings like 'v' (forte) and 'f' (forte). The score ends with a double bar line on the tenth staff.

ԿՈՆՅԵՐՏԱՅԻՆ ԷՏՅՈՒԴ

Allegro vivo

Ա. ԱՅԿԱԶՅԱՆ

102

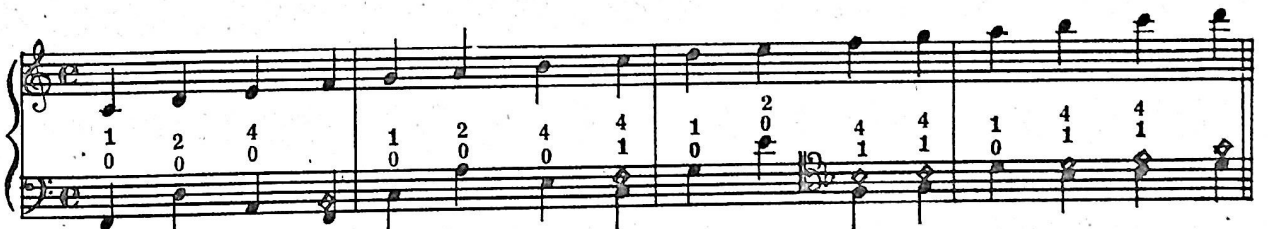
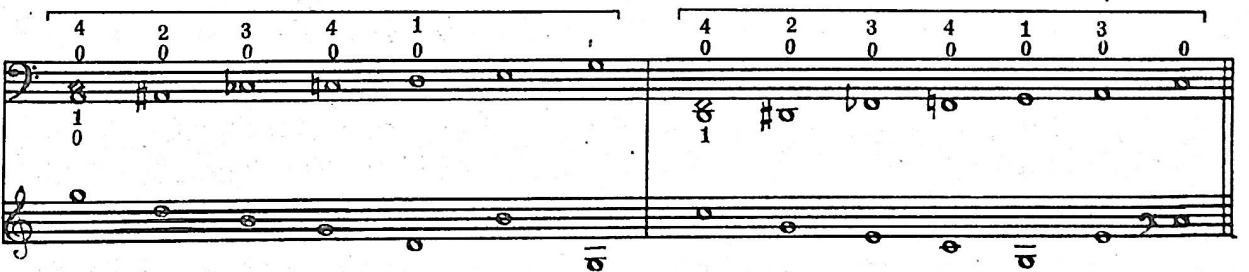
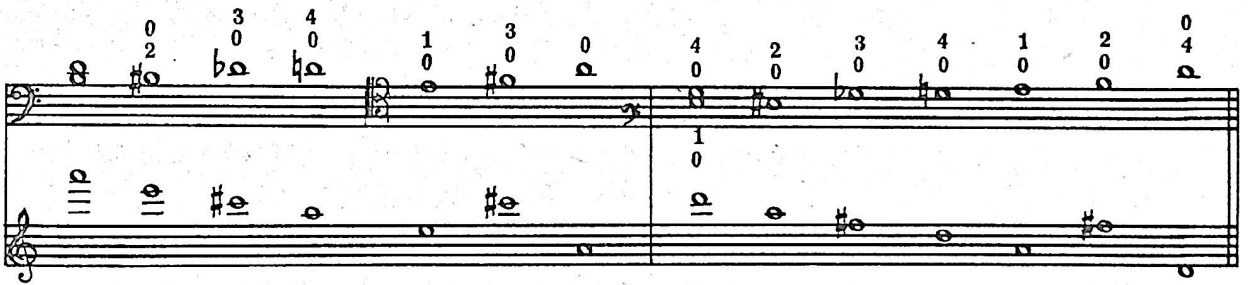
f

This page of musical notation, page 91, contains ten staves of music. The notation is written in a key signature of one sharp (F#) and a time signature of 4/4. The music is complex, featuring many beamed notes, slurs, and dynamic markings such as 'p' (piano) and 'f' (forte). The notation is arranged in a single system across ten staves. The first five staves are in bass clef, and the last five staves are in treble clef. The music is written in a key signature of one sharp (F#) and a time signature of 4/4. The notation is complex, with many beamed notes and slurs, suggesting a fast or intricate piece. The page number '91' is in the top right corner.

This page of musical notation, numbered 92, contains ten staves of music. The notation is written for a string quartet, with the first staff in treble clef and the remaining nine staves in bass clef. The key signature is one sharp (F#), and the time signature is 3/4. The music features a variety of rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests. Dynamics such as *p* (piano), *cresc.* (crescendo), *f* (forte), and *ff* (fortissimo) are indicated. Articulations like *pizz.* (pizzicato) and *arco* (arco) are also present. The notation includes many slurs, ties, and fingerings (e.g., 1, 2, 3, 4). The music is arranged in a way that suggests a complex, interwoven texture.

ԱՐԻԵՍՏԱԿԱՆ ՖԼԱՌՈՒԵՆՆԵՐ

Արիեստական ֆլաժոլետները լինում են կվարտային, կվինտային և տերցիային, նրանք պարզ և գեղեցիկ են և միայն բացարձակ մաքուր ինտոնացիայի դեպքում: Ավելի շատ գործածական են կվարտային ֆլաժոլետները, մյուսները հազվադեպ են կիրառվում: Արիեստական ֆլաժոլետը նվազվում է երկու մասի օգնությամբ, որոնցից մեկը (մեծ մասամբ բուրջը) լարին ամուր է հպվում, իսկ մյուսը իր տեղում լարին թեթևակի է հպվում: Օկտավային տեխնիկային լավ տիրապետելը դյուրացնում է կվարտային ֆլաժոլետների յուրացումը, որովհետև լարի վրա երրորդ մատը բուրջ մասից ունենում է կվարտա հեռավորություն, իսկ ներքևի լարի հետ՝ օկտավա հեռավորություն: Ֆլաժոլետները կատարելիս մնում է միայն երրորդ մատը իր ճիշտ տեղում թուլացնել, թեթևակի շփել լարին:

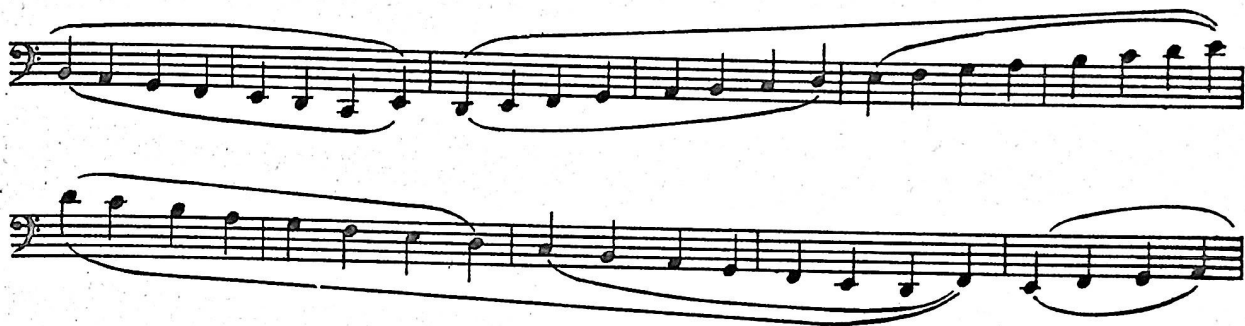

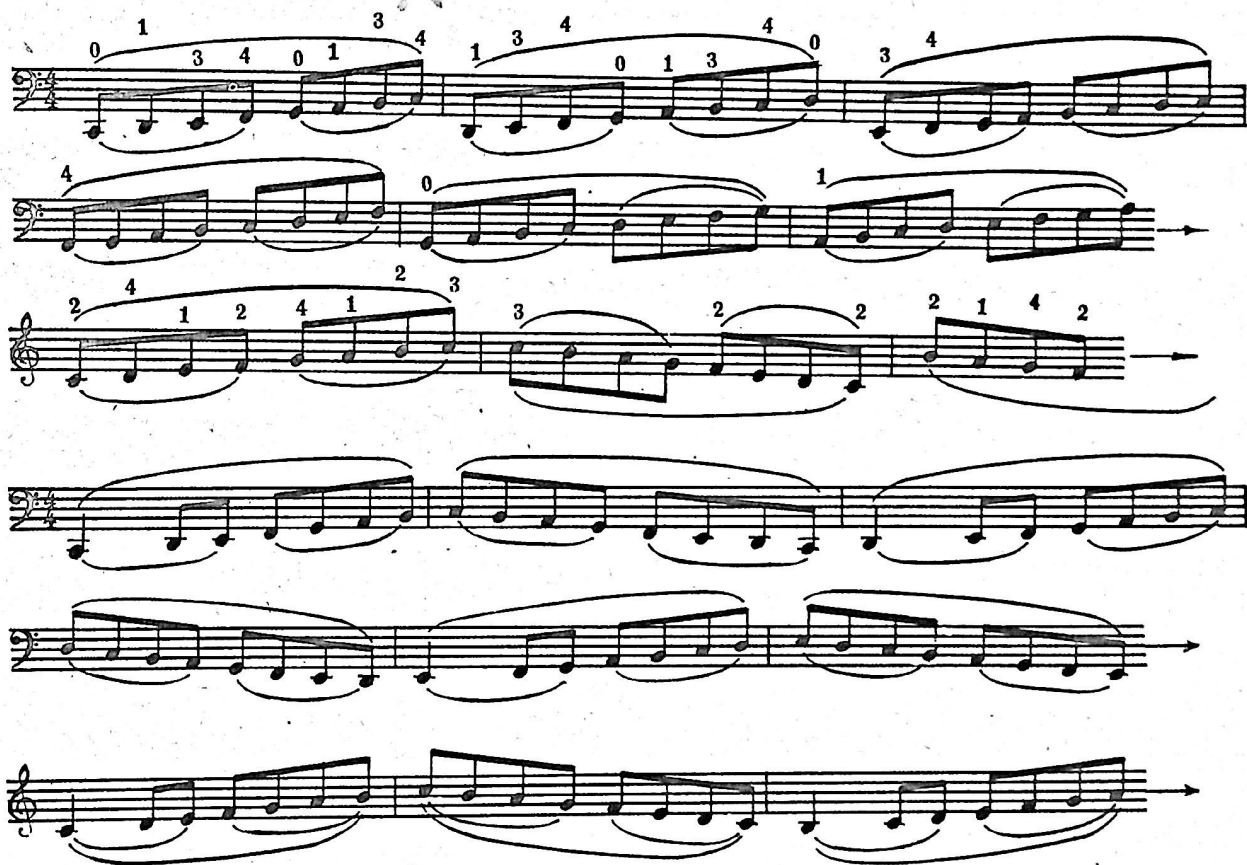
(ԱՆԵՐԻ ԴԱՆԴԱՂ ԸՆԹԱՅՔ)

ՎԱՐՔՈՒԹՅՈՒՆ

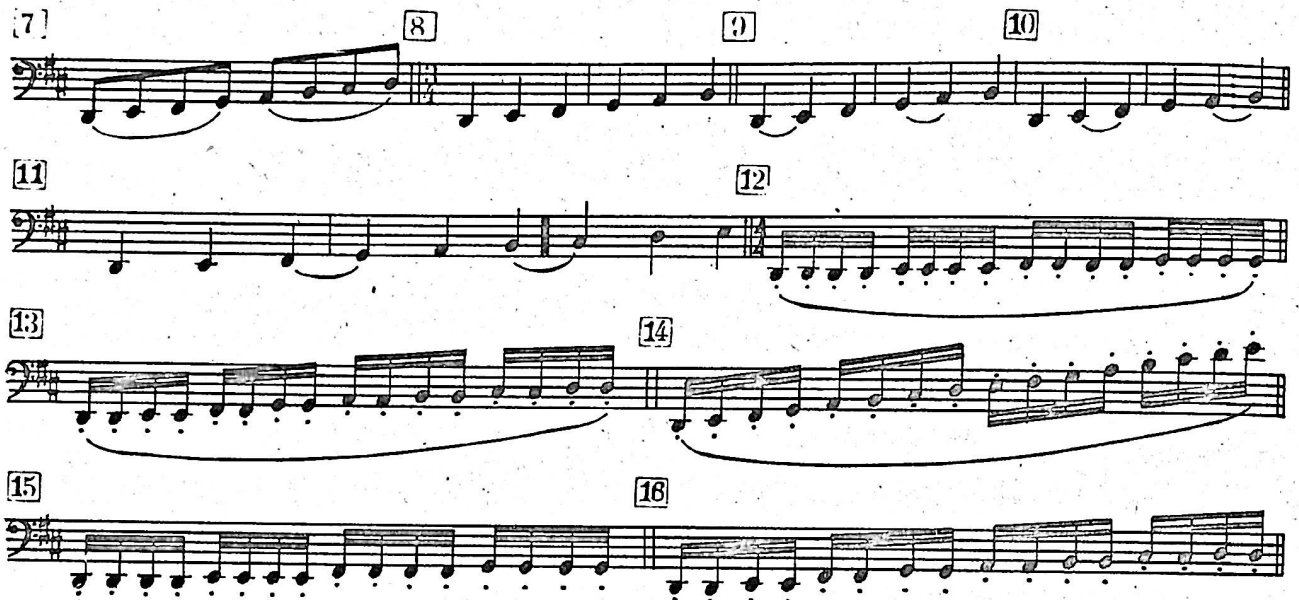

ԳԱՄՄԱՅԻ ՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ԳԱՄՄԱՆԵՐԻ ՀՏՐԻՒԱՅԻՆ ՏԱՐԲԵՐԱԿՆԵՐ

ԲՈՒԹ ՄԱՍԸ. ՆՐԱՆՈՎ ԿԱԶՄՎՈՂ ԴԻՐՔԵՐԸ

Ինչպես առաջինից չորրորդ, այնպես էլ բուբ մատով դիրքերում (արգիցիաներում) բուբը լինում է դաստակի հիմքը: Բայց եթե առաջինից չորրորդ դիրքերում բուբը հենվում էր թավջութակի վզիկին՝ մատի վերին մատով շփվելով նրան և գտնվելով առաջին ու երկրորդ մատների միջնամասում, ապա բուբ մատով դիրքերում (բուբը ստանում է մի նոր դեր) այն դառնում է նվագող մատ, մյուս մատներին համարժեք, որի շնորհիվ դաստակը հնարավորություն է ստանում ավելի մեծ ինտերվալներ վերցնելու: Այս դիրքերում բուբը դառնում է մի յուրատեսակ շեմիկ: Բուբ մատով դիրքերում բուբը իր ներքևի մատով պառկում է (որվում է) երկու լարերի վրա, կազմելով կվինտա: Եղունգը լինում է կոթին ուղղահայաց, նրա ծայրամասն ընկնում է ներքևի լարի վրա, իսկ վերևի լարը մտնում է հոդախաղից քիչ հեռու, չհասնելով նրան: Հոդախաղը պետք է լինի ազատ: Առաջին, երկրորդ և երրորդ մատները լարի վրա դրվում են կլոր, քիչ թեքված դեպի թավջութակի գլխիկը, այնպես, որ եղունգները թեքվեն դեպի լարերի հենակը: Այս դրությունը հնարավորություն է տալիս ձեռքը, դաստակը ազատ շարժելու վեր կամ վար:

Չորրորդ մատը գործածելիս կարիք է զգացվում բուբը հողմամասից քիչ թեքել առաջ: Բուբ մատից համեմատաբար ավելի հեռու գտնվող նոտաները սովորաբար վերցվում են երրորդ մատով, այս դեպքում ևս բուբը, որպես հիմք պահելով կվինտա ինտերվալը, հողի մասով թեքվում է առաջ: Բուբ մատով դիրքերին լավ տիրապետելուց կախված է թավջութակի տեխնիկայի ամենակարևոր բաժիններից մեկի՝ երկնային նոտաների (տեղցիա, օկտավա) կատարման հաջող ու հեշտ յուրացումը: Այդ իսկ պատճառով ուսուցման ընթացքում անհրաժեշտ է հատուկ ուշադրություն նվիրել այս բաժնին: Շատ կարևոր է նաև, որ բուբ մատով դիրքերում աշակերտը դասավորի բոլոր մատները իրենց տեղերում: Չնվագող մատները պահի տեղում՝ լարի վրա, իսկ բարձրացնելիս այն պահի լարին շատ մոտ: Այս կանոնի պահպանումը նպաստում է ինտոնացիոն մաքրությանը:

Բութ մատով դիրքերում մյուս մատները հիմնականում ունենում են
չորս դասավորություններ

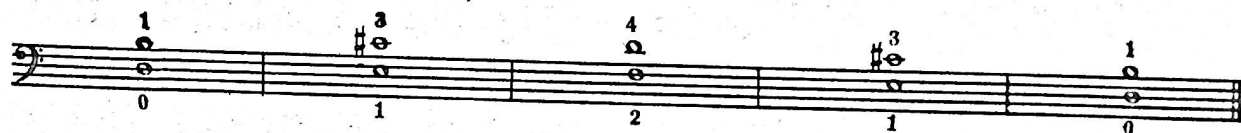
The musical score consists of four systems of staves, labeled I, II, III, and IV. Each system contains a sequence of notes with fingerings (0, 1, 2, 3) and accidentals (sharps, flats). The notation is in a single system with a key signature of one sharp (F#) and a common time signature (C). The staves are arranged in a single system, with each staff containing a sequence of notes and fingerings. The first system (I) shows a sequence of notes with fingerings 0, 1, 2, 3, 0, 1, 2, 3, 3, 0, 1, 0. The second system (II) shows a sequence of notes with fingerings 0, 1, 2, 3, 0, 1, 2, 3, 3, 0, 1, 0. The third system (III) shows a sequence of notes with fingerings 0, 1, 2, 3, 0, 1, 2, 3, 3, 0, 1, 0. The fourth system (IV) shows a sequence of notes with fingerings 0, 1, 2, 3, 0, 1, 2, 3, 3, 0, 1, 0. Below these four systems, there are four more systems of staves, each containing a sequence of notes and fingerings. The first of these systems shows a sequence of notes with fingerings 0, 1, 2, 3, 0, 1, 2, 3, 3, 2, 1, 0, 3. The second system shows a sequence of notes with fingerings 0, 1, 2, 3, 0, 1, 2, 3, 3, 2, 1, 0, 3. The third system shows a sequence of notes with fingerings 0, 1, 2, 3, 0, 1, 2, 3, 3, 2, 1, 0, 3. The fourth system shows a sequence of notes with fingerings 0, 1, 2, 3, 0, 1, 2, 3, 3, 2, 1, 0, 3.

The musical notation consists of six staves. The first four staves are in bass clef, and the last two are in treble clef. Each staff shows a sequence of chords and fingerings, with numbers 0, 1, 2, and 3 indicating the finger positions for each note. The notation includes various accidentals (sharps and flats) and slurs connecting the notes.

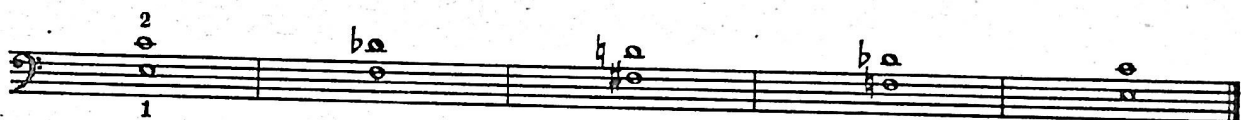
ՍԵՐՍՍ

Սեքստա զույգ ձայնի կատարմանը բուք մատը քիչ է մասնակցում, հիմնականում կատարվում է մատներով: Այստեղ կարևոր է մատների նախորդը՝ նախապատրաստելը՝ լայն կամ նեղ դասավորվածությամբ, ըստ մեծ կամ փոքր սեքստաների: Փոքր սեքստան նվագվում է նեղ դասավորությամբ, այսինքն՝ մատները երկու լարերի վրա դրվում են կես տոնի հարաբերությամբ, մեծ սեքստան նվագվում է լայն դասավորությամբ, այսինքն՝ մատները երկու լարերի վրա դրվում են մեկ տոնի հարաբերությամբ:

ՄԵԾ ՄԵՐԱՏԱ

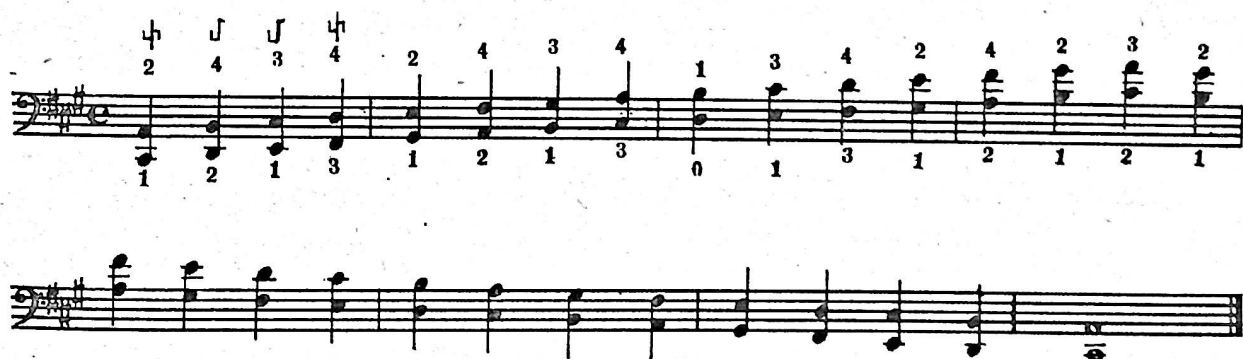
ՓՈՔՐ ՄԵՐԱՏԱ

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ

ԳԱՄՆԱ ԼՅԱ ՄԱԺՈՐ A-DUR

ՏԵՐՑԻՆԱ

Տերցիան պահանջում է ավելի համառ աշխատանք: Նրա մաքուր կատարումը դժվար է: Մինչև չորրորդ և հինգերորդ դիրքերը տերցիան նվագում են առաջին և չորրորդ մատներով, այնուհետև բութ և երկրորդ, առաջին և երրորդ մատներով: Շատ կարևոր է, որ աշակերտը լավ գիտակցի մեծ և փոքր տերցիաների տարբերությունը, կարողանա արագ ու ձիշտ փոխել մատների դասավորությունը: Փոքր տերցիան նվագվում է լայն դասավորությամբ, իսկ մեծը՝ նեղ: Առաջին չորս դիրքերում փոքր տերցիա նվագելիս կարևոր նշանակություն ունի ձգումը, առաջին մատը ձգվում է, իսկ մյուս մատները պահվում են իրենց տեղերում:

Տերցիայի կատարումը առանձնապես դժվար է լինում դիրքը փոխելիս՝ այս դեպքում անհրաժեշտ է մատների լարվածությունը թուլացնել, մինչև նոր դիրքին հասնելը, ապա նորից ամրացնել: Բութը՝ երկրորդ մատի հետ, իսկ առաջինը՝ երրորդի — պիտի գործեն միաժամանակ:

Գիտակցելով տերցիայի մեծ կամ փոքր լինելը, մատները նախօրոք պիտի նախապատրաստել:

Երբ առաջին ու երրորդ մատները տեղափոխվում են ավելի ցածր, բութ և երկրորդ մատները, լարից չբարձրանալով, ետ են ջաշվում դեպի նոր դիրք և նախապատրաստում են առաջին ու երրորդ մատների դասավորությունը՝ այդպիսով կատարում են երկու դեր՝ մի դեպքում դիրքը որոշող ու նախապատրաստող, մյուս դեպքում տերցիա կազմող՝ նվագող:

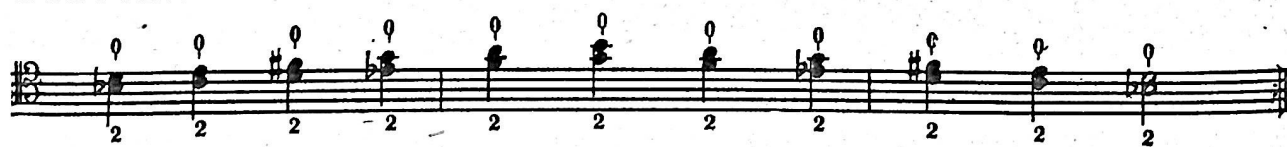
ՎԱՐՃՈՒԹՅՈՒՆ

ՓՈՔՐ ՏԵՐՑԻԱՆԵՐ. ՄԱՏՆԵՐԻ ԼԱՅՆ ԴԱՍԱՎՈՐՈՒՄ ԲՈՒԹ ԵՎ ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՏՆԵՐՈՎ

ՄԵԾ ՏԵՐՑԻԱՆԵՐ. ՄԱՏՆԵՐԻ ՆԵՂ ԴԱՍԱՎՈՐՈՒՄ ԲՈՒԹ ԵՎ ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՏՆԵՐՈՎ

ՓՈՔՐ ՏԵՐՑԻԱՆԵՐ. ՄԱՏՆԵՐԻ ԼԱՅՆ ԴԱՍԱԿՈՐՈՒՄ ԱՌԱՋԻՆ
ԵՎ ՉՈՐՐՈՐԴ ՄԱՏՆԵՐՈՎ

The musical score for 'The Rose Tree' is presented in three systems. Each system consists of a treble and a bass staff. The treble staff contains the melody, and the bass staff contains the accompaniment. The key signature is one flat (B-flat), and the time signature is 4/4. The melody is written in a simple, folk-like style, with the accompaniment providing a steady harmonic foundation. The score is written in a clear, legible font, with notes and rests clearly defined. The overall layout is clean and professional, suitable for a music book or a teaching resource.

ՄԵԾ ՏԵՐՑԻԱԼԵՐ. ՄԱՏՆԵՐԻ ՆԵՂ ԴԱՍԱԿՈՐՈՒՄ ԱՌԱՋԻՆ
ԵՎ ՉՈՐՐՈՐԴ ՄԱՏՆԵՐՈՎ

A single staff of music in bass clef, representing the bass line of the song. It features various musical notes, rests, and accidentals (sharps and flats). Above the staff are fingerings (0-4) and below are footings (2, 4, 4, 4, 4, 4, 2, 4, 4, 4, 4, 4, 2, 4, 4, 4, 4, 4, 4). The key signature has one flat (B-flat), and the time signature is 4/4.

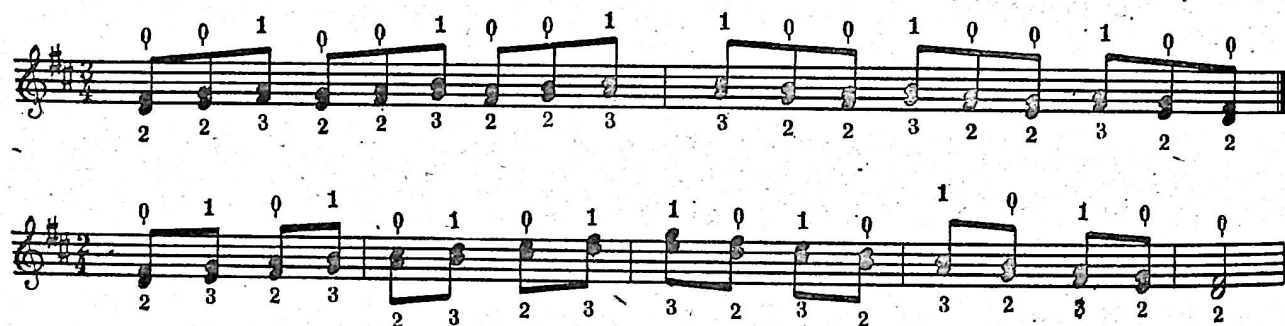
ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ

This image shows a page of musical notation for guitar, consisting of five staves. The first staff includes fret numbers (0, 1, 2, 3) above the notes, indicating fingerings. The notation is written in a single system, with notes primarily in the first position. The first staff contains fret numbers above the notes: 0, 0, 1, 1, 0, 1, 0, 0, 0, 1, 1, 0, 1. The subsequent staves continue the melodic line with various note values and rests.

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ

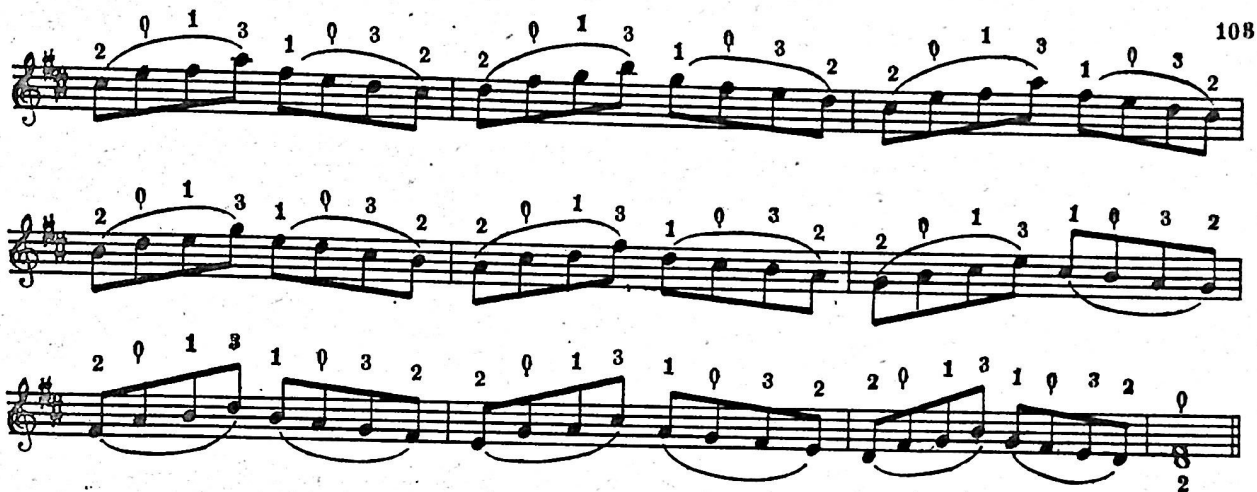

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ

ՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ

ՕԿՏԱՎԱ

Օկտավայի յուրացման տեխնիկան աշակերտից պահանջում է համառ, ամենօրյա ուշադիր աշխատանք: Օկտավայի կատարման դժվարությունը պայմանավորված է բուլբ և երրորդ մատների, դաստակի և նրա հոդի համագործակցությամբ: Դաստակի ամեն մի շարժումը վեր կամ վար պահանջում է բուլբ և երրորդ մատների ճշգրիտ և միաժամանակ շարժում, վեր բարձրանալիս բուլբը և երրորդ մատը մոտենում են իրար, իսկ իջնելիս միմյանցից հեռանում են:

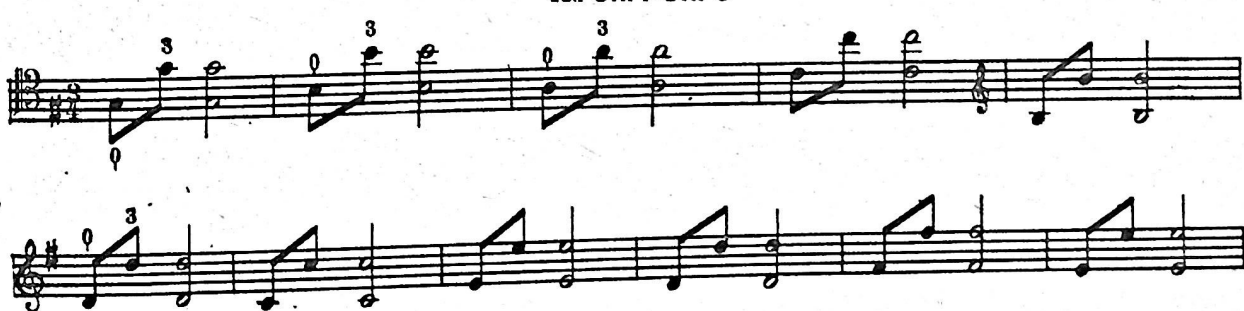
Օկտավա նվագելիս պետք է աշխատել առաջին և երկրորդ մատները պահել լարի վրա:

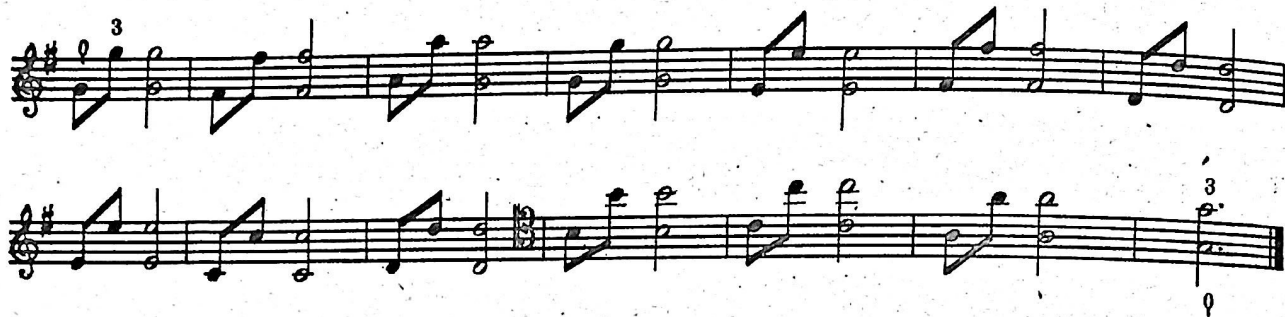
Միայն շատ բարձր դիրքերում այդ մատները անհրաժեշտորեն կբարձրանան, որովհետև այլևս օկտավային տարածության մեջ չեն տեղավորվի: Օկտավայով վեր բարձրանալիս երրորդ մատը աստիճանաբար կլորանում է:

ՎԱՐՇՈՒԹՅՈՒՆ

ՎԱՐՇՈՒԹՅՈՒՆ

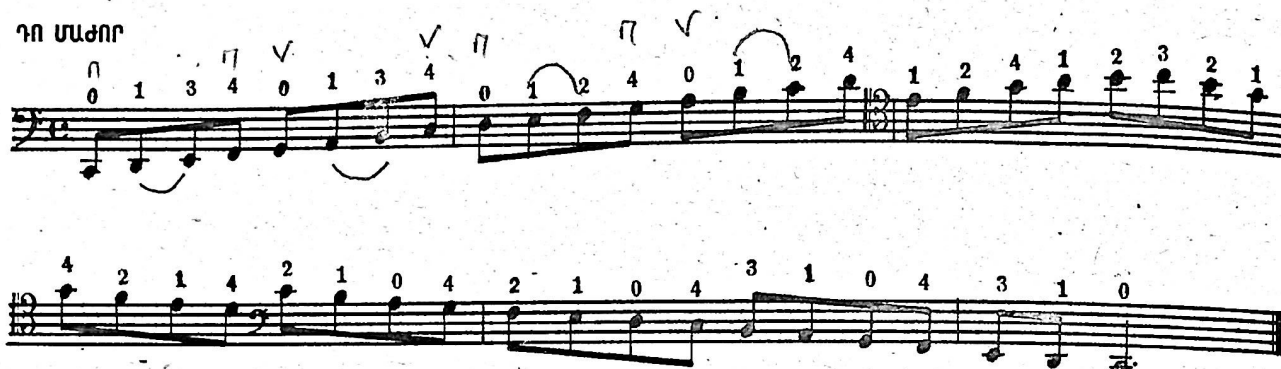
ՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

The musical score is composed of ten staves, each containing a sequence of notes with fingerings indicated by numbers 0, 1, 2, and 3. The notation includes treble and bass clefs, a key signature of one sharp (F#), and a common time signature (C). The music is written in a style typical of early 20th-century Armenian musical notation.

ԴՈ ՄԱԺՈՐ

ԴՈ ՄԻՆՈՐ

MOLL

DUR

ԱՐԴԵԶԻՈՆ

սեքստակորդ

Կվարտետնախմբի

Փոքր. սեպտակոր

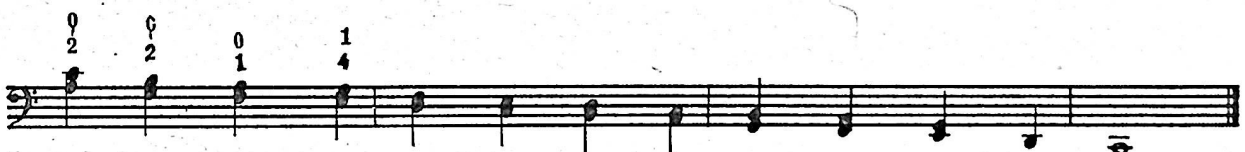
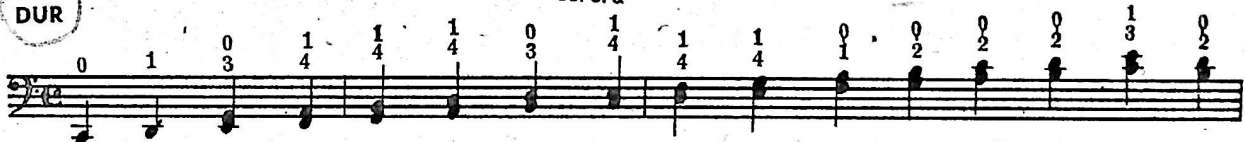

Դոմինանտսեպտակոր

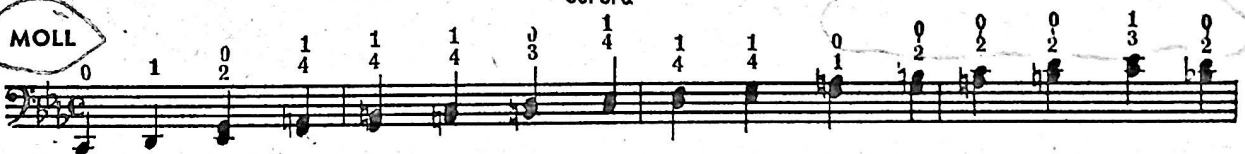
DUR

ՏԵՐՑԱ

MOLL

ՏԵՐՑԱ

УтѢСУ

DUR

MOLL

УтѢСУ

DUR

ОУСУУ

MOLL

ОУСУУ

Սոլ մաժոր

Սոլ միժոր

Արդենիո

The first system of musical notation for 'The Merry-Go-Round' is written on a single staff. It begins with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 4/4 time signature. The melody consists of several eighth and quarter notes, with fingerings indicated by numbers 1 through 4 above the notes. A double bar line is present in the middle of the system.

Handwritten musical notation for the second staff, featuring a treble clef and a key signature of one flat. The melody continues with various note values and rests, with fingerings indicated by numbers 0-4 above the notes.

Handwritten musical notation on a five-line staff. The notation consists of a series of notes with various rhythmic values written above them: $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{0}{3}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{0}{3}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{0}{2}$, $\frac{1}{3}$, $\frac{0}{2}$, $\frac{1}{3}$, $\frac{0}{2}$. A circled word "STRANI" is written above the staff, and a small "13" is written below the staff near the end.

1 3 0 2 1 4 1 4 1 4

UT-RUSU

O4SU4U

Ու մաժոր

Ու միժոր

Արդենձի

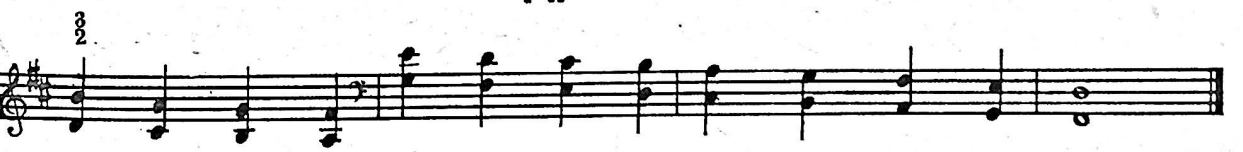
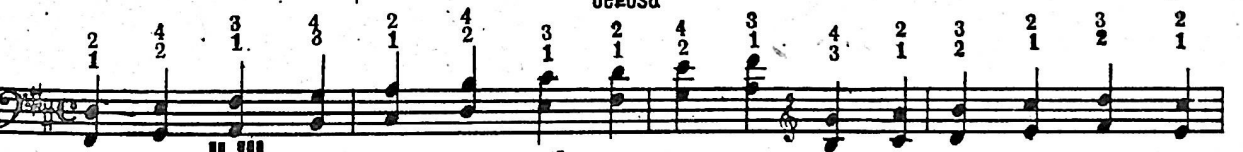

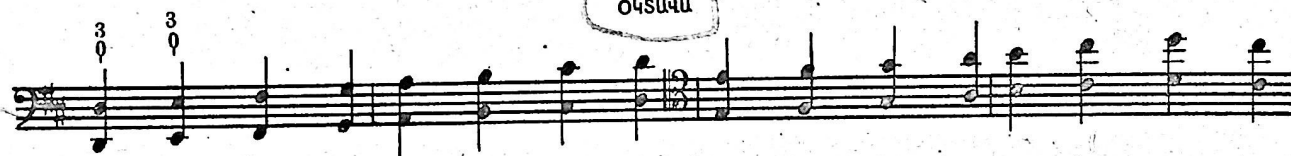
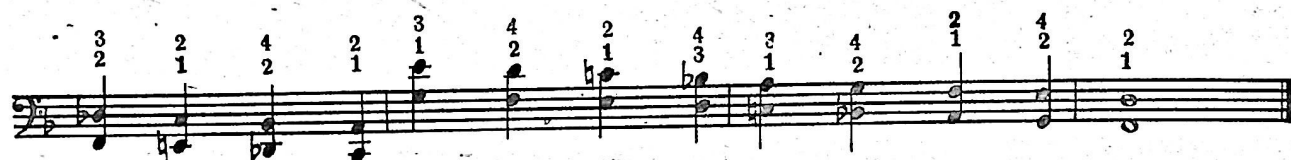

СТРАНА

УТРАТУ

Ляв Јаџор

Լյա միճոր

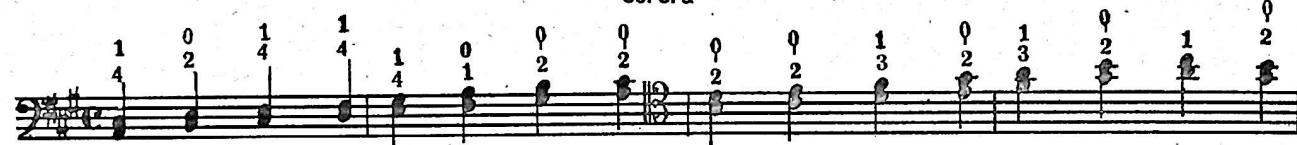

ԱՐԴԵՋՈՒ

STP3HU

UT2PUSU

[illegible]

The first system of the musical score for 'The Rose Tree' is written on a single five-line staff. It begins with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a common time signature (C). The melody is composed of eighth and quarter notes, with some notes beamed together. The system concludes with a double bar line.

The first system of musical notation for 'The Rose Tree' is written on a single five-line staff. It begins with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The melody is written in a simple, folk-like style. The first measure contains a quarter note G4, followed by a quarter note A4, and then a quarter note B4. The second measure contains a quarter note C5, followed by a quarter note D5, and then a quarter note E5. The third measure contains a quarter note F#5, followed by a quarter note G5, and then a quarter note A5. The fourth measure contains a quarter note B5, followed by a quarter note C6, and then a quarter note D6. The fifth measure contains a quarter note E6, followed by a quarter note F#6, and then a quarter note G6. The sixth measure contains a quarter note A6, followed by a quarter note B6, and then a quarter note C7. The seventh measure contains a quarter note D7, followed by a quarter note E7, and then a quarter note F#7. The eighth measure contains a quarter note G7, followed by a quarter note A7, and then a quarter note B7. The ninth measure contains a quarter note C8, followed by a quarter note D8, and then a quarter note E8. The tenth measure contains a quarter note F#8, followed by a quarter note G8, and then a quarter note A8. The eleventh measure contains a quarter note B8, followed by a quarter note C9, and then a quarter note D9. The twelfth measure contains a quarter note E9, followed by a quarter note F#9, and then a quarter note G9. The thirteenth measure contains a quarter note A9, followed by a quarter note B9, and then a quarter note C10. The fourteenth measure contains a quarter note D10, followed by a quarter note E10, and then a quarter note F#10. The fifteenth measure contains a quarter note G10, followed by a quarter note A10, and then a quarter note B10. The sixteenth measure contains a quarter note C11, followed by a quarter note D11, and then a quarter note E11. The seventeenth measure contains a quarter note F#11, followed by a quarter note G11, and then a quarter note A11. The eighteenth measure contains a quarter note B11, followed by a quarter note C12, and then a quarter note D12. The nineteenth measure contains a quarter note E12, followed by a quarter note F#12, and then a quarter note G12. The twentieth measure contains a quarter note A12, followed by a quarter note B12, and then a quarter note C13. The notation is printed in black ink on a white background.

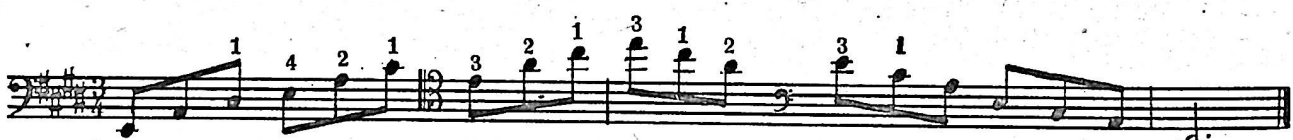
[illegible]

Մի մածոր

1 2 4 1 2 4 1 2 4 1 3 4 1 2 1 2 1 2 1 2 3 2 1

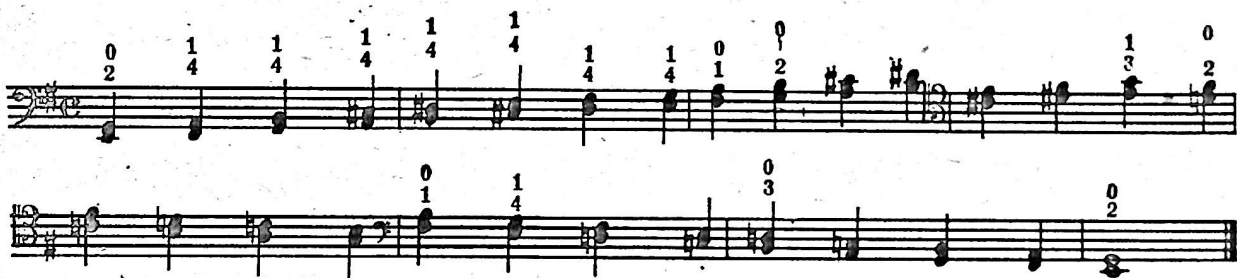
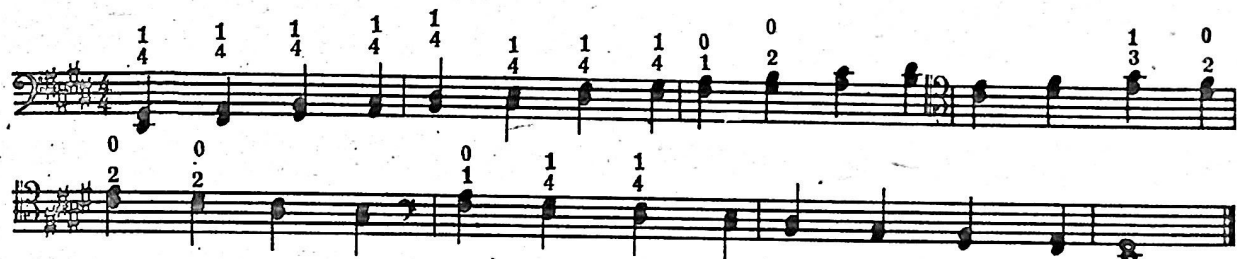

ԱՐԴԵՋՈՒ

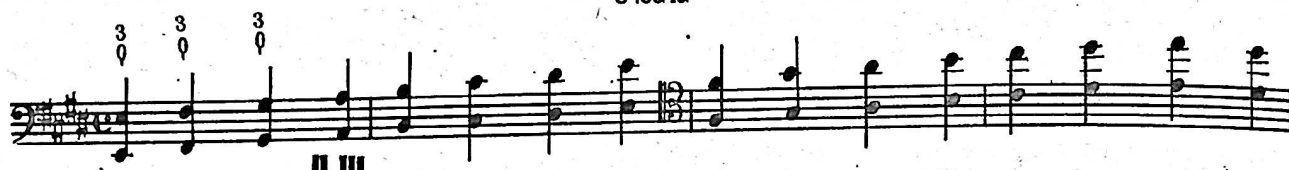
СТРЯНУ

УГРУСУ

ՕԿՏԱՎԱ

Սի մաժոր

Սի միճոր

ԱՐԴԵՋՈՐ

4 0 4 2 1 4 1 3 1 3 1 3 1 4 1 2 4 0 4

4 1 4 2 1 4 1 3 1 3 1 3 1 4 1 2 4 1 4

1 4 2 1 3 2 1 3 1 3 1 3 1 2 3 1 2 4 1

1 4 2 1 3 2 1 3 1 3 1 3 1 2 3 1 2 4 1

1 4 1 4 2 1 3 1 2 3 1 2 4 1 1 2

1 4 1 4 2 1 3 1 2 3 1 2 4 1 1 3

1 4 1 4 1 4 1 3 1 2 3 2 1 3 1 4 1 4 1 4 1

4 1 4 2 1 4 2 3 1 3 2 3 1 3 2 4 1 4 2 4 1 2

ՕԿՏԱՎԱ

Փա դիեզ մաժոր

Փա դիեզ միժոր

ԱՐԴԵՅՈՒ

1 1 3 2 1 3 2 1 3 2 3 1 2 3 1 2 3 1 1

1 1 3 2 1 3 2 1 3 2 3 1 2 3 1 2 3 1 1

1 4 2 1 3 2 1 3 2 4 2 3 1 2 3 1 2 4 1

1 4 2 1 3 2 1 3 2 4 2 3 1 2 3 1 2 4 1

4 2 1 4 2 1 3 2 1 3 1 2 3 1 2 4 1 2 4

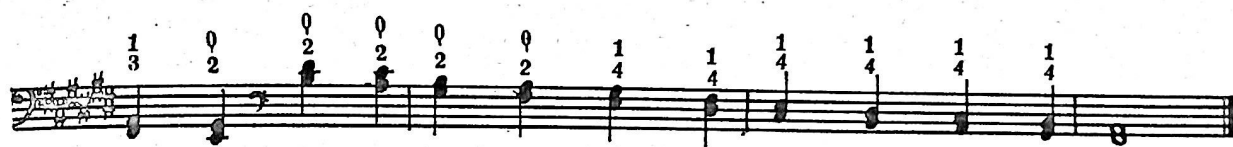
4 2 1 4 2 1 3 2 1 3 1 2 3 1 2 4 1 2 4

4 1 4 1 4 1 4 1 3 1 3 1 4 1 4 1 4 1 4 1 4

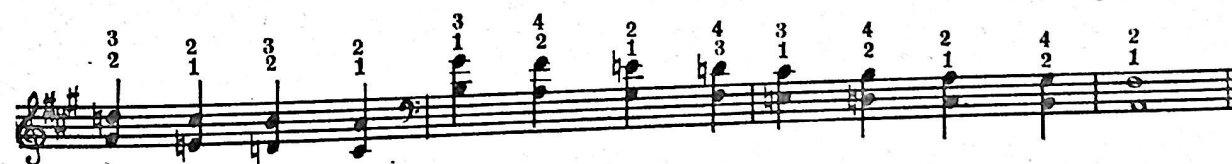
4 1 4 2 4 1 4 2 3 1 3 2 3 2 3 1 3 4 2 1 4 2 4 1 2

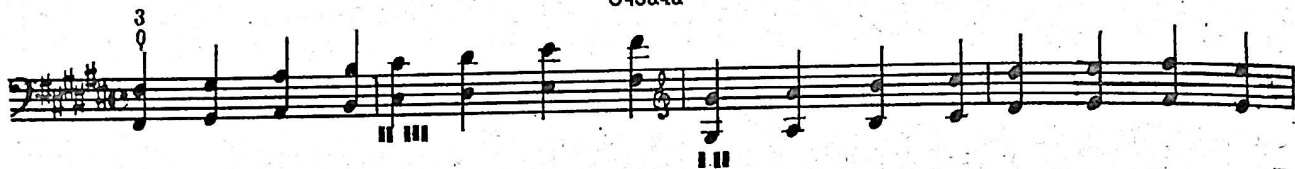
СТРІМУ

125

УГРІВУ

Ֆա մաժոր

Ֆա մինոր

ԱՐԴԵՋՈՒ

STRASHU

STRASHU

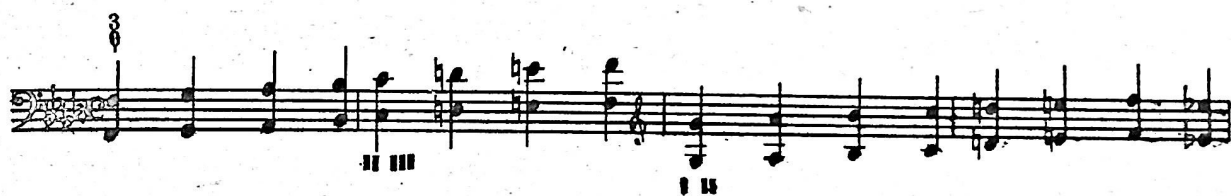
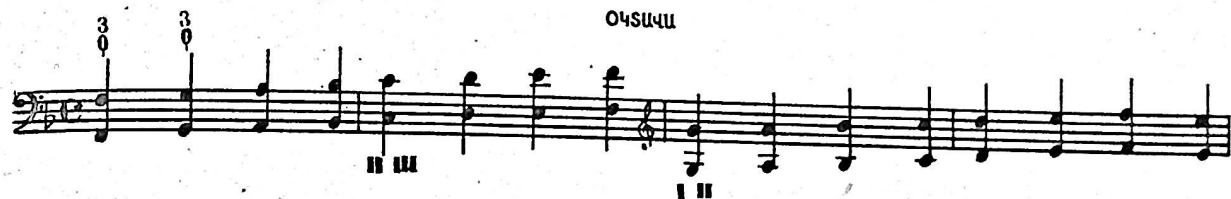
Measures 1-12 of the STRASHU section. The music is written in bass clef with a key signature of one flat (B-flat). Fingerings are indicated by numbers 1-4 above the notes. Measure numbers 1 through 12 are written above the staff.

UTRUSU

UTRUSU

Measures 1-12 of the UTRUSU section. The music is written in bass clef with a key signature of one flat (B-flat). Fingerings are indicated by numbers 1-4 above the notes. Measure numbers 1 through 12 are written above the staff.

ՕԿՏԱՎԱ

Սի բեմոլ մածոր

Սի բեմոլ միմոր

ԱՐԴԵԶԻՈՒ

СТРАНА

181

Four staves of musical notation for the piece 'СТРАНА'. The notation includes various notes, rests, and fingerings (0, 1, 2, 3, 4) written above the notes. The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is 4/4. The music is written in a style typical of early 20th-century Russian folk music.

УТРАТУ

Four staves of musical notation for the piece 'УТРАТУ'. The notation includes various notes, rests, and fingerings (1, 2, 3, 4) written above the notes. The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is 4/4. The music is written in a style typical of early 20th-century Russian folk music.

ОЧЕНЬ

Two staves of musical notation for the piece 'ОЧЕНЬ'. The notation includes various notes, rests, and fingerings (0, 1, 2, 3, 4) written above the notes. The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is 4/4. The music is written in a style typical of early 20th-century Russian folk music.

Մի բեմոլ մածոր

Մի բեմոլ միցոր

ԱՐԴԵՋԻՈ

Five staves of musical notation, likely for guitar, featuring various fingerings indicated by numbers 1 through 4. The notation includes eighth and sixteenth notes, some beamed together, and rests. The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is 3/4.

STRUM

Three staves of musical notation, likely for guitar, featuring strumming patterns indicated by numbers 0, 1, 2, 3, and 4. The notation includes eighth and sixteenth notes, some beamed together, and rests. The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is 3/4.

УБЭУСУ

Musical score for the piece "УБЭУСУ" (Ubesu). The score is written for two staves, Treble and Bass, in a key signature of three flats (B-flat, E-flat, A-flat) and a common time signature (C). The melody is characterized by frequent triplets and sixteenth-note patterns. The notation includes various fingerings (1-4) and breath marks (vertical lines) above the notes. The piece concludes with a double bar line.

ОЧУЛУ

Musical score for the piece "ОЧУЛУ" (Ochulu). The score is written for two staves, Treble and Bass, in a key signature of three flats (B-flat, E-flat, A-flat) and a common time signature (C). The melody is characterized by frequent triplets and sixteenth-note patterns. The notation includes various fingerings (1-4) and breath marks (vertical lines) above the notes. The piece concludes with a double bar line.

Լյա բեմոլ մածոր

Լյա բեմոլ միգոր

Արդեհի

The second system of the musical score for 'The Merry-Go-Round' continues the melody. It begins with a treble clef and a key signature of one flat (B-flat). The melody is written on a single staff. The notes are: G4 (quarter), A4 (quarter), B4 (quarter), A4 (quarter), G4 (quarter), F4 (quarter), E4 (quarter), D4 (quarter), C4 (half). The notes are beamed together in groups of four: (G4, A4, B4, A4), (A4, G4, F4, E4), (E4, D4, C4, B4), and (B4, A4, G4, F4). The piece ends with a double bar line.

STRANI

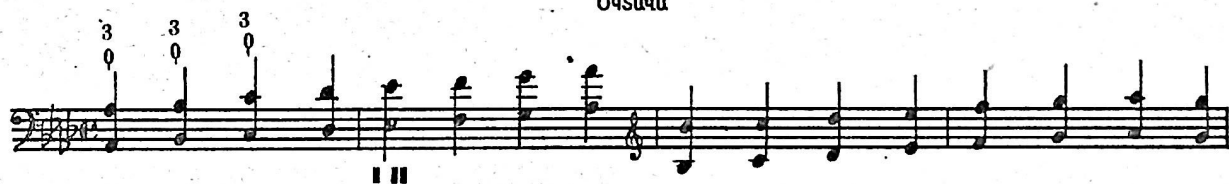
A musical score for a piece titled "STRANI". The score is written on a single staff with a treble clef and a key signature of one flat (B-flat). The time signature is 4/4. The melody consists of eighth and quarter notes, with some rests. Above the staff, there are various rhythmic markings: "1 4", "1 4", "1 4", "1 4", "1 4", "1 4", "1 4", "1 4", "1 4", "0 2", "0 2", "0 2", "1 3", "0 2", "1 3". Below the staff, there are some markings: "0 2", "0 2", "0 2", "0 2". The score is written in a simple, handwritten style.

Утрус

A musical score for a piece titled 'Утрус' (Ut-rus). The score is written on two staves, a bass staff on top and a treble staff on the bottom. The key signature is one flat (B-flat) and the time signature is 2/4. The melody is primarily in the bass staff, with some notes in the treble staff. The score includes various musical notations such as eighth notes, quarter notes, and rests. Above the notes, there are numbers indicating fingerings or articulation, such as 1, 2, 3, 4, 0, and 1. The piece concludes with a double bar line and a final chord in the bass staff.

O4SU4U

Ոն բնուլ մաժոր

Պո դիեզ մինոր

ԱՐԴԵՋԻՈ

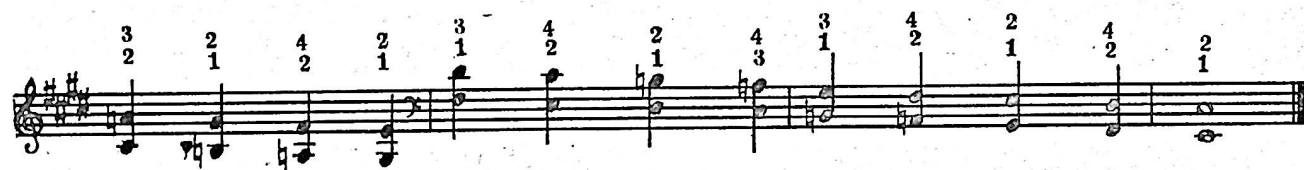

Five staves of musical notation in bass clef, 3/4 time, key of B-flat major. Each staff contains a sequence of eighth and sixteenth notes with various fingerings indicated by numbers 1-4 above the notes.

STRENU

Four staves of musical notation in bass and treble clefs, 3/4 time, key of B-flat major. The notation includes chords and single notes with fingerings. Roman numerals II, III, and IV are used to indicate specific chords.

УТРУСУ

ОЧУСУ

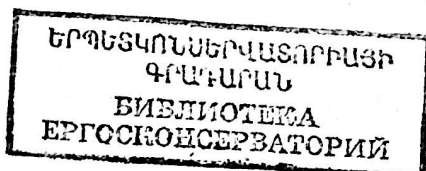

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Հեղինակի կողմից և առաջաբան	3
Գործիքի ընտրությունը, աղեղը բռնելու եղանակը	6
Գործիքի դիրքը, աղեղի շարժումը	7
Պայմանական նշաններ, երաժշտական տերմիններ	9
Աղեղի անցումը լարից լար	15
Էտյուդներ և վարժություններ	16
Ձախ ձեռքի դաստակի և մատների դիրքը	21
Վարժություններ և էտյուդներ	23
Ծիծեռնակը բույն է շինում, Ա. Մանուկյան	26
Գամմա դո-մաժոր	27
Էտյուդ № 29	27
Էտյուդ № 30	28
Լենին պապին, Ս. Գալիկյան	28
Երգ, Ալ. Չաուշյան	28
Էտյուդ № 33	29
Ծափիկ-ծափիկ, Ռ. Մելիքյան	29
Գարուն է, սիրուն է, Դ. Ղազարյան	30
Քեռին եկավ մեր բակը, մշակումը Ալ. Չաուշյանի	30
Գամմա սոլ-մաժոր	30
Պար, Ալ. Չաուշյան	32
Էտյուդ № 40	32
Պար, Ալ. Չաուշյան	33
Ձախ ձեռքի լայն դասավորումը	33
Գամմա ֆա-մաժոր	35
Պար, Ա. Այվազյան	36
Գամմա ռե-մաժոր	37
Էտյուդ № 47	37
Էտյուդ № 48	38
Գամմա սի-բեմոլ-մաժոր	38
Հայկական ժողովրդական երգ, մշակումը Ալ. Չաուշյանի	39
Էտյուդ № 50	39
Քայլերգ, Գ. Սարաջյան	40
Գամմա ռե-մաժոր	41
Գամմա լյա-մաժոր	42
Էտյուդ № 54	42
Զուգերգ, Ա. Տեր-Ղևոնդյան	44
Գարնանը, Ա. Տեր-Ղևոնդյան	45
Էտյուդ № 58	46
Էտյուդ № 59	47
Էտյուդ № 60	47
Գամմա ռե-մինոր	48
Էտյուդ № 61	48
Էտյուդ № 62	49
Հաբրբան, մշ. Ալ. Չաուշյանի	50
Շողեր ջան, Կոմիտաս	53
Էտյուդ № 65	53
Երգ, Ալ. Չաուշյան	54
Էտյուդ № 67	54
Պար, Ա. Տիգրանյան	55
Կես դիրք	55
Էտյուդ № 69	56
Էտյուդ № 70	56

Չորրորդ դիրք	57
Էտյուդ № 71	58
Էտյուդ № 72	58
Անցումը առաջին դիրքից չորրորդ և հակառակը	59
Գամմա սոլ-մաժոր	61
Հայկական ժող. երգ, մշ. Ա. Այվազյանի	62
Չեմ կրնա խաղա, Կոմիտաս	63
Վոկալիզ, Մ. Մազմանյան	63
Էտյուդ № 80	64
Հով արեք, Կոմիտաս	65
Էտյուդ № 82	65
Երրորդ դիրք	68
Էտյուդ № 83	68
Ֆա. մաժոր	69
Երկրորդ դիրք	70
Էտյուդ № 84	70
Էտյուդ № 85	71
Անդանդինո, Ա. Խաչատրյան	72
Հումորեսկ, Ա. Այվազյան	72
Վերացիա	74
Էտյուդ № 89	74
Ձեռքի ավելի բարձր դիրքեր առանց բուլթ մատի մասնակցության	75
Գամմա լյա-մինոր	76
Գամմա սի-մինոր	76
Երգ և պար, Ա. Այվազյան	77
Էտյուդ № 93	79
Գամմա սոլ-մինոր	80
Գամմա դո-մաժոր	80
Էտյուդ № 95	82
Մեղեդի, Ալ. Սպենդիարյան	83
Կռունկ, Կոմիտաս	84
Էտյուդ № 98	85
Ադաժիո, Սայաթ-Նովա	87
Այ վարդ, Ա. Սպենդիարյան	88
Հորովել, Ալ. Չաուշյան	89
Կոնցերտային էտյուդ	90
Արիեստական ֆլաժոլետներ	93
Աղեղի դանդաղ ընթացք	94
Բուլթ մատը. նրանով կազմվող դիրքերը	96
Սեքստա	98
Տերցիա	100
Վարժություններ	101
Օկտավա	103
Վարժություններ	103
Եռօկտավանի գամմաներ արպեջիոներով և զույգ նոտաներով	106

22580

Ալեքսանդր Հակոբի Չաուշյան
Թավջութակի ձեռնարկ
Երկրորդ, լրացված հրատարակություն

Александр Акопович Чаушян
Школа игры на виолончели
Второе, дополненное издание

(На армянском языке)
Издательство «Советакан грох»
Ереван, 1985

Հրատ. խմբագիր՝ Վ. Ս. Խաչատրյան
Նկարիչ՝ Լ. Շ. Առաքելյան
Գեղ. խմբագիր՝ Զ. Ե. Գասպարյան
Տեխ. խմբագիր՝ Վ. Ս. Խաչատրյան
Վերստուգող սրբագրիչ՝ Վ. Դ. Ազատյան

Հանձնված է շարվածքի 12.12.1984 թ.: Ստորագրված է տպագրության՝ 21.10.1985 թ.: Թուղթ՝ օֆսեթ:
Ֆորմատ 84X108¹/₁₆, տպագր. օֆսեթ, տառատեսակ՝ «Արարատ»: 22,68. պայմ. տպ. մամ., 23,08 պայմ.
ներկ. թերթ., 12,2 հրատ. մամ.: Պատվեր՝ 426: ՎՖ 03358: Տպաքանակ՝ 2000: Գինը՝ կլավիրով 90 կոպ.:

«Պոլետական գրող» հրատարակչություն, Երևան—9, Տերյան 91:
Издательство «Советакан грох», Ереван-9, ул. Теряна, 91.

ՀԱՍՏ. հրատարակչությունների, պոլիգրաֆիայի
և գրքի առևտրի գործերի պետական կոմիտեի
ԳՈՒՆԱՎՈՐ ՏՊԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ՏՊԱՐԱՆ,
Երևան—82, Ադմիրալ Իսակովի պող. 48:

ТИПОГРАФИЯ ЦВЕТНОЙ ПЕЧАТИ
Госкомитета по делам издательства, полиграфии
и книжной торговли Арм. ССР,
Ереван — 82, пр. Адмирала Исакова, 48.

90 Կոպ.

ՍՊԱՆՍԿԱՆԻ ԳԼԴԱ